

MAGYAR KÖZOKTATÁS

ROMÁNIAI MAGYAR OKTATÁSI FIGYELŐ

2010. JÚNIUS–JÚLIUS • 6-7. SZÁM

Identitás és a ballagás mint „búcsúrituálé”

2.

„Még egy kicsit maradnék gyerek”

20.

Fotó • GOZNER GERTRUD

Az összevont szám tartalmazza az *Iránytű* című mellékletet.

ISSN 2065-9725

ÁRA 7 LEI
melléklettel

BARABÁS, MUNKÁCSY, SZINYEI és kortársaik

Remekművek a 19. század magyar festészetéből

Csíki Székely Múzeum

2010. május 1–július 25.

BARABÁS MIKLÓS • ID. NIKOLICS SÁNDORNÉ ARCKÉPE, 1858, MAGYAR NEMZETI GALÉRIA

A 19. századi magyar festészet remekeit bemutató kiállításunk előzmény nélküli Erdélyben. Az elmúlt három év vendégkönyvi bejegyzései alapján úgy gondoljuk, hogy idei projektünk jelentős ürt pótol a romániai magyarság művelődéstörténetében, tovább erősíti a minőségi kultúra-fogyasztást, a múzeumlátogatás szokását.

Tudatosan választottuk a klasszicizmus, a romantika, a realizmus, az impresszionizmus által meghatározott *hosszú 19. század* festészetét, ugyanis ekkor bontakozik ki a maga teljességében, és válik az európai művészet szerves részévé nemzeti festészetünk.

Hagyományosan jó szakmai kapcsolatunk okán, a kiállítási anyag java részét a Magyar Nemzeti Galéria nagyszerű gyűjteményéből válogattuk: ötven műtárgy képezi tárlatunk törzsanyagát. A reprezentatív válogatást tovább gazdagítja a Budapesti Történeti Múzeumtól kölcsönzött tizenkét festmény.

Törekedtünk arra, hogy a 19. század magyar festészetét meghatározó művészek reprezentatív alkotásaiból rendezzünk kiállítást. Műveiket kronológiai és tematikus egységekbe állítva, Székelyföldre hozzuk a magyar történelmi, táj- és portréfestészet remekműveit.

Tizenkilenc neves festő hatvenkét alkotását mutatjuk be, megcsodálható többek közt Munkácsy Mihály, Szinyei Merse Pál, Paál László, Mednyánszky László, Barabás Miklós, Székely Bertalan, Benczúr Gyula művészete.

A kiállítás rendezői: Dr. Bakó Zsuzsa főosztályvezető, festészeti osztály (MNG), Dr. Basics Beatrix főigazgató-helyettes, művészettörténész (BTM).

A kiállításához kapcsolódóan múzeumpedagógiai foglalkozásokat, illetve a már hagyományossá vált Erdély-szintű diákvetélkedőt szervezünk.

Gyarmati Zsolt múzeumigazgató

LÁTOGATÁSI INFORMÁCIÓK

Nyitva tartás

kedd–vasárnap: 9–18 óra

Rendkívüli nyitva tartás:

Csíkсомlyói búcsú időszaka (május 21–24.): 9–20 óra

Múzeumok Éjszakája (június 19.): 9–24 óra

Ezer Székely Leány Napja (július 3.): 9–20 óra

Utolsó belépés zárás előtt 30 perccel.

Csoportok érkezését, a tárlatvezetési igényt kérjük előzetesen jelezni!

Csoportos látogatás esetén a 14 év alatti gyerekek számára ajánljuk a tárlatvezetés helyett a múzeumpedagógiai foglalkozást.

DÍJSZABÁSOK:

Teljes árú belépő: 10 lej

Kedvezményes árú belépő: 5 lej

diákok, nyugdíjasok (igazolvánnyal)

csoportok (15–25 személy) / fő

Családi belépő: 22 lej

2 felnőtt + legalább 1 személy 18 év alatt

Ingyenes belépő:

7 éven aluli gyermekek

csoportokat kísérő pedagógusok (max. 2 személy)

újságírók

múzeológusok

Tárlatvezetés: 30 lej

magyar és román nyelven

Útravaló maturandusoknak

„Mindennap megszűnik valami, amiért az ember szomorkodik,
de mindennap születik valami, amiért érdemes élni és küzdeni.”

Hérakleitosz fenti megállapítása kiváltképp igaz a maturandusok ballagásának napjára, még akkor is, ha az elballagó fiatalok többsége nem igazán akarja/tudja érdemben felfogni/elfogadni a gondolat igazságtartalmát. Épp ezért évek, évtizedek távlatából mindenki – jómagam is – édeskeserű érzésekkel gondol vissza saját ballagására, immár tudatában annak, hogy ez a momentum valóban kilométerkő, vízváltó volt életében.

Így van ez ma is, hiszen a gondtalan diákevek után, a felnőtté válás küszöbén, a rég áhított szabadság birtokában válaszolni kell a „hogyan tovább” kérdéseire. Melyik úton, merre induljak, hogyan haladjak, mi vezéreljen, hogy a magamnak megtervezett/megálmodott jövőt megvalósíthassam?

Súlyos, nem egykönnyen megválaszolható kérdések ezek. A szabadság ugyan mindenki számára magában hordozza az esélyt, a lehetőséget az önálló döntésre, de a szabadságnak komoly ára van, amit úgy hívnak: *felelősség*. Bárki szabadon dönthet saját jövőjéről, de annak tudatában kell tennie, hogy minden esetben kénytelen vállalni döntéseinek következményeit. A tény, hogy ma egy tágra nyílt, de bizonytalanabb világban élünk – olyanban, amely hemzseg a hamis profétáktól, és talmi csillogása egyaránt kísért gyermeket, fiatalt és felnőttet –, még inkább megnehezíti a döntést.

Dönthet-e jól manapság, a kisebbségi sorsra kényszerült erdélyi magyar fiatal, ebben a valós értékrendeket nélkülöző, megtevéstett, többnyire rosszul működő világban?

Meggyőződésem, hogy igen. Nem kell hozzá más, csak *hit és hűség*. Hit, hogy rá is vár egy feladat, hogy neki is van egy küldetése. Hit, hogy értelemmel, kitartó, becsületes munkával minden akadályt le lehet győzni. Tegyétek, amire Kányádi Sándor biztat:

„Rossz a világ? Légy jó tehát magad!
Üres a lét? Adj tartalmat neki!
Az ember szolgálja mind? Légy te szabad!
Hívd sorsodat bátor versenyre ki!”

Fotó • GOZNER GERTRUD

De ne feledjétek, ha a sorssal vívott versenyt meg akarjátok nyerni, hűnek kell maradnotok. Hűnek, mindenk előtt önmagatokhoz, mert eredendően magatokban hordoztok mindent, amire alapvetően szükségetek van, mindent, amit életek során vállaltok. Legyetek hűek a családnak, barátaitokhoz, de mindennekeft szülőföldetekhez.

Erdély számunkra nem lehet pusztán földrajzi fogalom vagy egy térképen behatárolható terület, annál jóval többet kell, hogy jelentsen. Nélküle nincsen sem múlt, sem jelen és nincsen jövő sem. Tudnotok kell, hogy a szülőföld jelentheti a gyökereket, melyek táplálnak és megtarthatnak a legnehezebb időkben is. Történelmünk azt igazolja, hogy a magyarságot a szülőföld és az anyanyelv iránti szeretete, hűsége tartotta meg, és egészen

biztos, hogy csak ez tarthatja meg a jövőben is. Aki lemond szülőföldjéről és eldobja ősei felbecsülhetetlen örökségét, gyökértelenné válva elveszti önazonosságát is.

Mi, erdélyi magyarok, büszkék lehetünk arra, hogy még a legnehezebb időkben is – hódoltságok idején – Erdély volt a „magyar föld”, a nemzet életető forrása. Olyan közös örökségünk ez, mely mindnyájunkat kötelez, de egyben erőt és kitartást is ad minden nemzedéknek. Kérlek, hittel és hűséggel őrizd, ápoljátok és legjobb tudásotok szerint gazdagítsátok mindannyiunk szülőföldjét, Erdélyt.

LAKATOS ANDRÁS
az RMDSZ Oktatási
Főosztályának
alelnöke,
iskolaigazgató

Beszélgetés Rápolti Kinga kolozsvári pszichoterapeutával

Identitás, önállósulás és a ballagás mint „búcsúrituálé”

– A diákok manapság nemcsak 18 évesen ballagnak az iskolából, de ünnepélyes kezek közt mondanak búcsút a negyedik osztálynak, a nyolcadiknak, sőt, az óvodának is. Battyu, búcsúzás, tabló, útravaló

és a szülőket is arra a népmesei bölcseségre, hogy a világba induló kis királyfin nem segítenek az otthonról hozott ékkövek és kincsek, ha nem tudja, hogyan használja őket.

elősegíti az eltávolodást a régitől az új felé, egy bizonyos távolságot biztosítva, és elősegíti az új viszonyokba való beépülést – úgy, hogy nemcsak az egyént készíti fel, hanem az őt befogadó új környezet átrendeződését is lehetővé teszi.

• Rápolti Kinga: „A kezdeményező gyermek éberén fürkészi, mikor érvényesítheti újonnan szerzett akaratérzését a világban.”

idézetek, jó tanácsok, és a „valami véget ér, valami új kezdődik”-érzése tölti el a gyerekeket – kisebb korban talán főként a felnőttek által kreált búcsúhangulatnak köszönhetően. Lélektani szempontból milyen mértékben indokolt a ciklusok lezárulásának érzését, a búcsú hangulatát erősíteni a gyerekekben?

– Amikor a ballagást tervezzük, fontos néhány szempontot szem előtt tartanunk. Talán azt, hogy akkor tud igazi élmennyé válni, ha valamennyi résztvevő számára megkérdőjelezhetetlen, mindenki osztja, vallja szükségszerűségét. Ennek érdekében magyarázzuk el a szülőknek, miért tartjuk fontosnak a ballagást, mi az érzelmi töltete. Így válhat a rituálé összekötő kapoccsá, mely a résztvevőket összeköti. Fontos, hogy bármely közös szertartás alakítja a csoport attitűdjét, eltünteti az egyébként rivalizáló tagok közötti különbségeket és kialakítja az együttélés közös szabályait. Ne feledjük emlékeztetni önmagunkat

– Említetted a ballagásnak mint a búcsú rítusának a lélektani szerepét. Milyen jelentőséggel bír ez a gyermek (fiatal) életében?

– Az ember számos sorsfordító eseményen megy keresztül, számos változást él át. A fejlődés során viszonylag hosszabb időszakokat élünk át, amelyekben az élet más szakaszaihoz viszonyítva gyorsabban jelennek meg lényeges, a fejlődéssel törvényszerűen jelentkező változások. Ezeket nevezzük fejlődési kríziseknek, melyek tulajdonképpen életünk váltófázisai. Tipikus példa a fejlődési krízisre a serdülőkorú válság, a terhesség vagy a menopauza időszaka. A hangsúly a változáson van, amint a krízis szó eredete is mutatja, döntést, fordulatot jelent görögül. A krízisek okozta megrázkódtatások enyhítésére pedig rítusokat talált ki az ember, ezek hídként könnyítik meg az átmenetet az egyik életkorból a másikba. A rítus biztosítja az elválást egy előző csoporttól,

– Az igazi, tizenkettedik végi ballagás hagyományosan, szimbolikusan is az éretté, felnőtté válást, az iskola védőburkából való kilépést jelenti a diákok számára. A ballagók számára ez egyfajta átmenetet jelent, illetve a társadalmi szerepkeresés előkészítésének folyamatát...

– A ma embere sok tekintetben magára maradt a változást kísérő szorongásaiban, félelmeiben, kríziseiben. A kidolgozott, ma már főleg az archaikus társadalmakra jellemző rítusok helyett rítustöredékekkel rendelkezünk. Ilyen próbálkozás a négyévente megrendezett ballagási ünnepség is. A négyéves ciklusok nagyban emlékeztetnek az E. Erikson pszichoszociális fejlődésméltében megfogalmazott fejlődési szakaszokra. Erikson személyiségelmélete szerint az életben a legfőbb dolgunk, hogy kialakítsuk és megőrizzük erős éni-identitásunkat. Ez egy egész életen át tartó folyamat, amely sok szakaszon halad keresztül. Mindenik szakasz az előzőre épül, abból emelkedik ki, azt szervezi újjá és gondolja tovább. Az emberi fejlődést Erikson úgy tekintette, mint fontos problémák felbukkanását és megoldását az egyes szakaszokban. A fejlődési krízis mindig egyfajta fordulópont – olyan életszakasz, amely óriási növekedést rejt magában, ám egyben sérülékennyé is teszi az egyént. A krízisek megoldása pedig alapvetően formálja a személyi identitását.

– A fejlődés mint krízishelyzetek megoldása tetten érhető már óvodáskorban is...

– Gondoljuk végig az ovitól búcsúzkodó iskolaérett ifjú/ifjúhölgy helyzetét: a háromévesen oviba indulóból kis ember lett, aki már testi autonómiájában és cselekedetei feletti kontrollban

gyakorolja akaraterjét, megtanulta hasznossá tenni magát. A kezdeményező gyermek éberen fürkészi, mikor érvényesítheti újonnan szerzett akaratérzését a világban. A világ felfedezése és manipulálása során szinte kielégíthetetlen kíváncsisággal tanulja új lehetőségeit. Megérzi, hogy a tettek és a szavak veszélyesek is lehetnek, és hogy egy túl jól sikerült „akció” fájdalmat okozhat másoknak. Azt is, hogy ha túl sok kérdést tesz fel, idegeire megy a felnőtteknek. És amennyiben a kezdeményezés érvényesítése túl gyakran torkollik büntetésbe vagy helytelenítésbe, megjelenik a gyermek büntudata. Óvodáskor végére a krízis sikeres megoldása a szándék úgynevezett „énminőségét” alakítja ki: azt a fajta bátorságot, melynek révén az iskolaérett elérheti céljait, mégpedig anélkül, hogy közben félelmet vagy büntudatot érezne.

– *De természetesen újabb kihívást, így krízist jelent a gyerek életében az iskoláskor beköszönte.*

– A iskolássá válás a teljesítménnyel kapcsolatos krízis beköszöntét jelenti. Ez korántsem véletlen egybeesés, hiszen az iskola intézménye tulajdonképpen azért is alakult ki, hogy ott a gyermeket a társadalom hasznos tagjává neveljék. Az iskoláskor az első olyan időszak, amikor a gyermek intellektuális és kognitív képességeit tesztelik. Elvárják tőle, hogy jól tanuljon, és eredményeit számszerűsítik és értékelik. És az iskolai tapasztalat bizonyos szociális szerepek tanulását is magába foglalja. A gyermek lassan megismeri a munka valódi természetét is, megismerkedik annak eszközeivel. A kisiskolás akkor léphet túl sikeresen ezen a szakaszon, ha úgy érzi, hogy mások által elfogadott módon képes ellátni feladatait. Azok a gyerekek akik többnyire negatív élménnyel szembesülnek, nagy valószínűséggel kialakítják magukban a kisebbségi érzést. Ha komoly problémával találkoznak, úgy érzik, úgysem képesek megoldani. Ugyanakkor kisiskolás korban tanul meg a gyermek együttműködni a többiekkel, valamint megtanulja saját magát is értékelni.

– *Ha kronológiai sorrendben vesszük a krízis és életkori sajátosságok összefüggéseit, hogyan működik ez az úgynevezett kisballagók, a nyolcadikosok korosztályának esetében?*

– Az iskolai alapképzést záró ifjú az identitás alakuló érzése és a szerepkonfúzió között „ingadozik”. Az identitás fogalma az integrált én érzését foglalja magába, azaz válasz a ’ki vagyok én?’ kérdésre. A szerepkonfúzió egyrészt azt jelenti, hogy az énképnek sok-sok összetevője van, s ezek néha összeegyeztethetetlennek tűnnek egymással. A szerepzavarral küszködő nem képes hivatást vagy képzést találni magának, szilárd identitástudat birtokában pedig hűek tudunk maradni önmagunkhoz, ha vállalt értékeink esetenként ellentmondásosak is.

– *És mi a sikeres identitási, érzelmi-akarat- önállósulás legfontosabb lépése?*

– A szülőkről való érzelmi leválás, a pszichikus függőség kötelékének elszakítása. Enélkül nem bontakozhat ki érett, felnőtt személyiségstruktúra. Talán sehol nem követnek el a szülők annyi nevelési hibát, mint a serdülőkori önállósulással kapcsolatban. Szinte általános a nevelési követelmények következtelensége: elvárják, hogy serdülő gyermekük felnőtt felelősségtudattal vegyeze munkáját, de továbbra is gyermeki státusban tartják, beleszólnak minden dolgába. A szülő számára ugyanis nehézséget jelent a régi, megszokott attitűdök megváltoztatása. Naponta látja gyermekét, s így nehezebben veszi észre, milyen nagyot változott, s hogy már nem gyermek többé.

– *A szülő a gyermekben végbemenő változások konstataálásakor természetesen nemcsak örömet, hanem aggodalmat is érezhet: fél a rossz hatásoktól, amelyek a serdülőt érhetik, félhet a gyermeki szeretet elvesztésétől is...*

– Rengeteg változással kell a szülőnek szembenéznie: a gyermek részéről a korábbi csodálatot vagy félelmet lassanként felváltja a tiszteletlen vagy éppen gúnyos kritika, a nyílt vagy burkolt ellenszegülés. A sikertelen önállósulás a személyiségfejlődés szempontjából nem kevésbé veszélyes, mint a kikényszerített vagy túl korai. Ha a szülő érzelmileg túlságosan magához köti a gyermeket, az önállósulási törekvés a serdülőkorban is gyenge és eredménytelen maradhat. A szülőktől való lelki függetlenedés a serdülő felnőtté válásának, társadalmi beilleszkedésének első alapvető lépése. A második nagy lépés ezen az úton a felnőtt szerepmeghatározás kialakítása a családon kívül, az

egyéni képességeknek megfelelő pozíció kiharcolása, mindenekelőtt a kortárs-csoportban.

– *Ha visszakanyarodunk a kisebb korosztályokhoz, kulcsfontosságú lehet, hogy az óvónő, tanítónő vagy az osztályfőnök hogyan viszonyul a ballagás hangulatához, egy-egy korszak lezárulásához. Mit javasol a pszichológus a kisebb korosztályok (ovi, negyedik osztály) pedagógusainak, hogy zökkenőmentesebbé tegyék az életkorok közti átmenetet?*

– Egyik nagyon lényeges, az életkorok közti átmenetet segítő „eszköz” – amelyet bátran lehet „alkalmazni” az óvodában, iskolában – a népmese/tündérmese. Hiszen rendszerint azokat a nehézségeket ábrázolja, melyekkel az egyén élete útján szembekerül: a függetlenség, az önmegvalósítás nehézségeit. A népmese a veszélyekre is felhívja a figyelmet: megpróbáltatásokat állnak ki a hősök, döntéseket hoznak, amelyek jónak vagy rossznak bizonyulhatnak. Meggyőznek arról, hogy ha valaki hű marad önmagához és választotta értékeihez, akkor a végén minden jóra fordul, bármilyen rosszul is fest a helyzet pillanatnyilag, és a hősök csak erőfeszítésekkel nyerhetik el helyüket a világban, annak ellenére, hogy rendszerint felbattyuzva indulnak el a szülői házból. És az otthon hagyott szülők szinte semmit sem tehetnek, hogy gyermekük felnőtté érésének útját elsimítsák, még akkor sem, ha történetesen egy ország királyai vagy királynéi. Hogy önmagává válják, a gyermeknek önállóan kell szembenéznie az élet megpróbáltatásaival. Nem számíthat arra, hogy szülei majd úgyis megmentik saját gyengesége következményeitől.

– *A népmeséket szerencsés esetben a gyermek már pici korában hallja, és a történetek nagy hatással vannak rá. Képes a kisgyermek felismerni, hogy a történet olyan problémákkal foglalkozik, amelyek nagyon hasonlítanak a saját küszködéseire?*

– A mesék néhány lélektani finomsága esetleg elkerüli pillanatnyilag a hallgató figyelmét, tudat alatt ezek mégis képesek később is kifejteni hatásukat, érzékennyé téve a gyermeket bizonyos nehézségekre, melyek fejlődésének velejáró sajátosságai.

KISS JUDIT

Kaland vagy feladat a román nyelv tanulása?

Azokon a vidékeken, ahol a hétköznapi napokban alig hall a gyermek román szót, a román nyelv tanulása különösen nagy feladat: nincs „ráhallása” a nyelv zenéjére, amit az is tetéz, hogy

az ide kapcsolódó igék gyakorlása románul stb.) közben. A szülők inkább arra hajlamosak, hogy nehéz feladatként gyakoroltassák az óvodában tanult szavakat. Sajnálatos, ha ehhez az is hozzájárul, hogy azzal biztatják a gyereket: tanulja meg, mert ha nem, az „iskolában olyan nehéz lesz...”

A nyelv zenéje és a kíváncsiság

Helyes ez? Semmiképpen nem, hiszen éppen a gyerek jókedvű kíváncsiságára kellene alapozni, motiválni őt, pozitív eseményeket kilátásba helyezni (pl. „már a nyáron egyedül mehetsz, és románul kérhetsz fagyit a tengeren”), olyanokat, amelyek fokozzák a gyermek érdeklődését. Nem nehéz következtetni: az óvónő nem hagyhatja figyelmen kívül a szülőkkel való egyeztetést, tanácskozást. El kell mondania nekik, hogy saját és gyerekük érdekében keressék a mindennapokban a spontánul adódó lehetőségeket a gyerekek román nyelvi ismeretének bővítéséhez. Elsősorban azt szoktam javasolni, hogy kapcsolják gyakrabban a rádiót és – ha már tévéznek a családban – a tévét román nyelvű adókra, hogy a kisgyerek ismerkedjék a nyelv zenéjével, ízével, kíváncsiskodjon, hogy miről beszélnek. Tegye ezt a szülő napi rendszerességgel, spontánul, megjegyzések nélkül, mintha csak maga szeretné hallgatni, nézni az adást. Nem az a cél, hogy lefordítsa a szülő a szöveget: nem baj, ha nem érti a gyermek, elég nyereség az, ha megszokja a hangsúlyt, hanglejtést, beszédritmust, jól hallja és rögzíti a speciális fonémákat.

Szókincsbővítés – csak természetesen!

Ha az első lépéseken túl van a gyerek, akkor jöhet az óvoda heti témájához vagy a család mindennapjaihoz kapcsolódó szavak, kifejezések megtanulása anélkül, hogy tanulás- vagy oktatásízű lenne a dolog. Lehet ez a gyakran használt eszközök megnevezése, hozzájuk kapcsolódó feladatok kitalálása (pl. románul kérni a takarításhoz szükséges eszközöket, játékrendezés közben felsorolni a játékokat románul, séta közben az autók színeit, egyes cselekvéseket stb.) Ez érdekes a

gyerek számára, és rövid időn belül kérni fogja, hogy más dolgokat is megnevezzenek. Egyszerűen kíváncsi lesz az új világra, amit egy másik nyelv kapuja nyit meg, és ha folyamatosan pozitív megerősítésben részesül, érezni kezdi, hogy valamit ural, valamit tud, ez pedig örömmel tölti el, felkelti tudásslámpáját. Sok helyen tapasztaltam, hogy az óvónők többsége kiírja azokat a szavakat, szó szerkezeteket, amelyeket éppen tanulnak. Ennek gyakori következménye, hogy a szülők valósággal bemagoltatják a kiírt szöveget, a gyerek mereven visszamondja, és ezzel megnyugszik mindenki, úgy gondolják, elvégezték dolgukat. A kiírás helyett a tájékoztatást, ötletadást, a folyamatos szóbeli biztatást tartom helyesebbnek. Akkor a szülők is kreatívabban nyilvánulnak meg, a gyerekek pedig büszkén próbálják egymást túlszárnyalni, versengeni, hogy pl. ki

- Az óvónő nem hagyhatja figyelmen kívül a szülőkkel való egyeztetést, tanácskozást. El kell mondania nekik, hogy saját és gyerekük érdekében keressék a mindennapokban a spontánul adódó lehetőségeket a gyerekek román nyelvi ismeretének bővítéséhez.

• Magolás versus spontaneitás.

Kíváncsivá kell tenni a gyereket egy új világra

a szülők sem uralják eléggé a nyelvet – amit az iskolában tanultak, abból is sokat elfelejtenek, mivel nem használják naponta.

A szülői hozzáállás

Ez bizony gondot jelent az óvónőnek a román nyelv tanításánál. Elsősorban azon kell munkálkodnia, hogy megértesse a szülőkkel: a románnak – lévén az állam hivatalos nyelve – elsőbbséget kell jelentenie a manapság divatos angol nyelv tanulásával szemben, ugyanakkor el kell fogadtatnia azt, hogy a kisgyerekeknek igazi kalandot jelenthet a román nyelv tanulása, ha pozitív jellegű támogatás társul hozzá. Eléggé általánosnak számít, hogy kevés az olyan szülő, aki az óvodai román nyelv tanulását otthon is játékosan segíti a napi teendők végzése (asztalterítés – az evőeszközök románul, tisztálkodás – tisztálkodási eszközök,

hány tárgyat, játékot, szint tud megnevezni a babakonyhában. Ebben az esetben mindenki nyertes: a gyerek, mert győtrelem nélkül fejlődik nyelvtudása, számára érdekes világ tárulkozik ki, az óvónő, mert jó nyelvhallással rendelkező gyerekeknek könnyű új szavakat tanítani, a szülő pedig azért, mert felfedezi a gyermekében a lehetőségeket, és oldódik benne az első osztálytól való félelem is.

Nagyrészt rajtunk, óvónőkön múlik, hogy a gyerek számára a román nyelv elsajátítása élvezetes kaland vagy nehéz feladat lesz. És lényeges, hogy a szülőket is bevonjuk ebbe a kalandba.

CSEREI IZABELLA
a kézdivásárhelyi 5-ös
számú óvoda óvónője

A nagyvakáció dicsérete

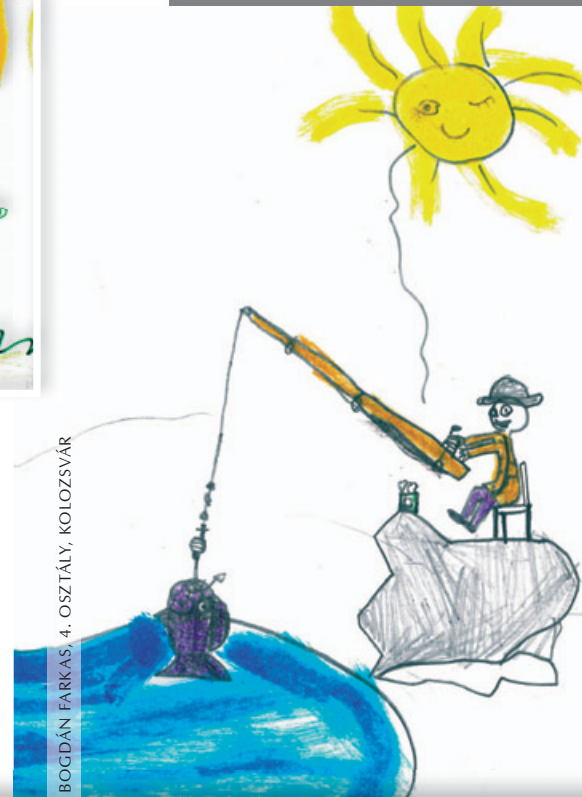
ROMÁN SAROLTA, 3. OSZTÁLY, KOLOZSVÁR

FARKAS ILONA JANKA, 1. OSZTÁLY, KOLOZSVÁR

BOGDÁN GYOPÁR, 4. ÉVES, KOLOZSVÁR

BOGDÁN FARKAS, 4. OSZTÁLY, KOLOZSVÁR

PIHENJETEK, CERUZÁK

Nyáron vár a Balaton,
Csomagok az autókon.
Minden gyermek várva várja,
Hogy menjen a nagyvilágba.
Az ember megkönnyebbül,
Ha a vízbe beleül.
Vagy a hátán hátitáska,
Baktat a hegy oldalába.

Pihenjete, ceruzák,
Jövőre új tanév vár rád.
Nyáron mindenki szabad,
Repülnek a madarak.
Füzet, te is így repülj,
Tanulás, te szenderülj.
Kiránduljunk a fák között,
Vegyünk fagyigömböt,
Indulás, kispajtás!
Ez a jó kirándulás!

Román Sarolta,
3. osztály, Kolozsvár

BOLDOGABB VAGYOK, MINT BÁRMIKOR

Itt a nyár, hol a nyár?
Tengerek, strandok várnak már.
Vár a vidámpark, ez a nagy álomom,
Végre most már nem kell tanulnom!
Erdőben kószálok, strandra járok,

Boldogabb vagyok, mint bármikor máskor.
Rémálmot láttam: iskolában voltam,
Sokat feleltem, de végre felébredtem.
Rémálom volt az egész,
Inkább fagyiországba mennék.

Ott aztán játszhatok
Sok csoki- s citromfagyi közt,
Persze fagyizom is és dúdoló.

Farkas Ágnes Anna,
4. osztály, Kolozsvár

Érdem-e az érdemjegy, osztályoz-e az osztályzat?

Ha vén fejemmel nem tartanék a neveltségességtől, szép halkan előrvendoznék anyanyelvünk plaszticitásán: érdem-jegy, osztály-zat. Szóval valamilyen érdemet – elsősorban tudást – jegyzünk azzal a naplóba írott kis számjeggyel, egyúttal pedig osztályozzuk, rangsoroljuk is vele a diákokat. De ez a röpke kis ujjongás is túlzás, mivel manapság, sajnos, nagyon gyakran bármihez köze lehet a kis számjegynek, csak a tudáshoz nem.

Előre is elnézést kérek a fiatal kollégáktól, távol álljon tőlem az általánosítás, de leginkább pályakezdő tanerőkre jellemző az akadozó fegyelmetartás. Az egyetemeken úgynevezett pedagógiai gyakorlatainak egyre formálisabbá válása, a tapasztalat- és időhiány következményeként mondhatni váratlanul éri a frissen végzettet, ha egy ismeretlen osztályközösséggel kell szembesülnie. Egyrészt súlyosbítja a helyzetet, ha alig néhány évvel fiatalabbak – középiskolások – közt kezdi a pályát. Súlyosbítja másrészt, ha kisiskolásokkal kezd és túl sokáig meg is marad

- Nemcsak a kutya érzi meg,
- hogyha félnek tőle, érzi azt
- az ember is, a gyermek pedig
- talán még a kutyánál is hamarabb. És visszaél vele
- – ha nem is tudatosan.

köztük: második természetévé válik a kiskamaszokkal alkalmazott beszédstílus, amit nagyobbak, különösen pedig felnőttek elég nehezen viselnek el. Egyszóval: ha a tapasztalathiányt még a rugalmasság hiánya is tetézi, mindenképpen nehéz. Nemcsak a kutya érzi meg, hogyha félnek tőle, érzi azt az ember is, a gyermek pedig talán még a kutyánál is hamarabb. És visszaél vele – ha nem is tudatosan. Nem figyel, mocorog, közöl ezt-azt a padtárrsal, eszik, készül a következő órára és sorolhatnám. A fegyelmezési

kényszer ördögi körébe került fiatal tanerő ilyenkor kezd el hisztérikusan kiabálni, „jó” esetben feltesz egy olyan anyagrésszel kapcsolatos kérdést, amiről szó sem esett az órák során, s hogy válasz nincs, már írja is be az 1-t, a 2-t. „Rosszabb” esetben kérdést sem intéz a gyermekhez, hanem kihangsúlyozza, hogy azért kapja a „dugót”, mert nem figyelt. Ha ezek után netán még ki is küldi az osztályból és beírja hiányzónak... majd fő a feje, hogy javítgassa a beírást, igazolja utólag a hiányzást – az osztály legnagyobb derűltségére. Gyűlnek az egyesek a naplóban, egészen félév végéig, amikor is a kezdő tanerő szembesül a tömeges bukás lehetőségével és annak mindenfajta járulékával, s az egyes mellé inkább gyorsan odakanyarít egy zérust. Nemcsak hogy senki nem bukik meg, de az ő tantárgyából csupa éltanuló van az osztályban. A tekintélye viszont romokban. Ez az ördögi kör, mert futótűzként terjed el, hogy nem kell félni, lehet bármit. A viszony tanár és osztály(ok) közt egyre romlik, egyenes arányban a tanerő idegállapotával. Nem folytatom.

Az osztályozásnak van egy másik nagy negatívuma: a tudatos felpumpálás. Sajnos, nem ritkán kampányszerűen zajlik mindez, mondván, hogy legalább ebből vagy abból a tantárgyból legyen jó jegye „szegény” gyerekeknek. A szegény gyerek pedig jól mulat a lágyszívűségen, illetve, ha képességeiben valóban szegény, elhiszi, hogy a jegy valós és ő tud is szépen. A leggyakoribb jegypuffasztás anyanyelvből történik. Ördögi kör ez is: a szülő elvárja (?), hogy ha magyar tagozatra adta a gyermekét, akkor „legalább” tízese legyen az anyanyelvéből. Az évek során nagyon sokszor szembesültem ezzel az ígérral és nem ritkán zengett is a folyosó az eszmecsereitől. Ebből nem engedtem: az anyanyelvű oktatás JOG, amivel ÉLNI és NEM VISSZAÉLNI lehet. Volt olyan szülő, aki hamar megértette, sőt át is vette az érveimet. De volt olyan, aki a sunyi zsarolástól sem riadt vissza:

szavai mögé-közé becsempészte a lehetőséget, hogy ha nem adják magyar tagozatra a gyermeket, én mehetek koldulni a sarokra. Részletes „felvilágosítást” kaptak ezzel kapcsolatban is. De a szülői társadalom becsületére legyen mondva, az ilyen magatartás inkább a 90-es évek elején-közepén volt jellemző. Konokabb csatát kell vívnom a kollégákkal, akik a vizsgákön kutya kötelességüknek tartják a jegypumpálást. Van, aki makacsul hiszi, hogy ez jelenti

- Az osztályozásnak van egy
- másik nagy negatívuma: a
- tudatos felpumpálás. Sajnos,
- nem ritkán kampányszerűen
- zajlik mindez, mondván,
- hogy legalább ebből vagy
- abból a tantárgyból legyen
- jó jegye „szegény” gyerekeknek.

a „kultúrfőlényt”, azt, hogy magunk ellen adunk támadási felületet, nehé megértenie. Az igénytelenség alattomos csapda, köszönet nem jár érte, de a legváratlanabb pillanatokban üthet vissza.

Nincs szándékomban erkölcsi prédikációt tartani, végeredményben mindenki úgy rombolja a saját tekintélyét, ahogy az a szívének legkedvesebb. De ha azt szeretnénk – márpedig minden idők pedagógiájának ez a végcélja –, hogy az utánunk jövő nemzedéknek határozott értékrendje legyen, akkor igenis ragaszkodjunk a nyelvünk kínálta eredendő „magyarázathoz”: az érdemjegy a tudás érdemét tükrözzé, az osztályzatok osztályozzák a diákokat – ne váljanak pillanatnyi hangulataink kistükréivé.

MOLNÁR JUDIT
a nagyváradi Mihai
Eminescu
Főgimnázium tanára

Tudatos környezetismereti nevelés az óvodában

Az óvodai környezeti nevelés meghatározó a gyermek számára, és kulcsszerepet játszik a természetes és mesterséges környezetével való kapcsolat alakításában. A környezeti nevelés fontosságát, személyiségformáló, szokáskialakító szerepét tekintetem vezérfonálynak és a tevékenységeket (játék, mese, vers, ének, énekes játék, rajzolás, mintázás, mozgás) erre építettem. Így válhat komplexsége az óvodai nevelés, amellyel megalapozhatjuk az óvodába járó gyermek környezeti tapasztalatait – ezek később ismeretté, majd egy egész életre szóló tudássá alakulnak.

Kérgek, növények, búvóhelyek

A környezeti nevelés pedig lefedi az óvodai életet – ahogyan játszunk, uzsonnázunk, ahogy vigyázunk a vízre, a terem tisztaságára, mind-mind a környezeti neveléshez tartozik. Az óvodáskor az érzelmek időszaka, az érzelmek uralják a személyiséget, és az érzelmek határozzák meg a gyermek kapcsolatát a természettel, a környezetben élőkkel.

Sétáink során a növényekkel, állatokkal természetes környezetben találkoztunk. Megtapintottuk a fák kérgeit, kéreglenyomatot készítettünk, leveleket, terméseket gyűjtöttünk. A gyerekek megfigyelhették, hogy az erdő, mező növényei búvóhelyet, táplálékot adnak sok állatnak. Felismerték azokat a növényeket, amelyeket az ember is használhat (gyógyfűvek, például kamilla).

Természet a szobában

Kirándulásaink arra is szolgáltak, hogy megtanítsam óvodásaimat a szabadban való kulturált viselkedésre. Felhívtam a figyelmet arra, hogy csak „azt vihetem haza, amit a természet már nem használ” (lehullott falevelek, termések, madártoll, csigaház).

- „Sétáink során a növényekkel, állatokkal természetes környezetben találkoztunk.”

Csoportszobánk egyik sarkába becsempésztem a természet kicsiny darabját. Élősarkot alakítottam ki óvodásaimmal, ahol egész évben csírázott, hajtott, zöldellt valamilyen növény.

A meglévő dísnövényeken kívül neveltünk babot, hagymát, karalábét, csíráztattunk búzát. Az óvoda udvarán a lehullott levelek alatt tartottunk vadgesztenyét, diót, makkot, míg meg nem csípte azokat a dör. Ezután ládába tettük és nedves fűrészporban csíráztattuk őket. Januárban már szép, üde zöld „szálerdőcske” díszítette sarkunkat. Megfigyeltük a napfény növényekre gyakorolt jótékony hatását. Ősszel vízben gyökereztettünk fűzfaágakat, aranyesőt, amelyek egy hónap múlva kivirágoztak.

Üvegben gyökereztettünk sárgarépat, petrezselymet, és a növények gondozásában aktívan részt vettek óvodásaim is.

Az „évszakfal”

Élősarkunk közelében alakítottam ki egy „évszakfalat”. Itt helyeztem el az adott évszakhoz kapcsolódó terméseket, virágok, állatok fotóit, itt állítottam ki a gyermekek rajzeit, munkáit. Reménykedem abban, hogy a sok közös tevékenység folyamán sikerült óvodásaimmal megismertetni a körülöttük lévő természet egy kicsiny darabját, és utat mutatni, felkelteni bennük a vágyat arra, hogy szeressék és tiszteljék a természetet. Így egy idő múlva örülhetünk annak, hogy elég korán kezdtünk el munkálkodni.

- „Megfigyeltük az óvodásokkal a napfény növényekre gyakorolt jótékony hatását is.”

BÓDI ANGÉLA
a margittai 4-es számú óvoda óvónője

Generációs találkozó – diák- és pedagógusöröm

„A legnagyobb ajándék, amit a gyermekeidnek adhatsz, a gyökerek és a szárnyak.” Goethe

Kicsik, nagyok, nyüzsgő diáksereg, felvillanó mosolyok, egymást köszöntő arcok... talán így festeném le eddigi generációs találkozóink egy-egy pillanat képét. Minden negyedik osztály végén összehívom ugyanis a négy és nyolc évvel nagyobb volt diákjaimat, hogy emlékezzenek az együtt eltöltött évekre. Együtt tekintünk vissza a múltra és tervezgetjük a jövőt. Minden tizenkettedikesnek felolvasom az

Az odafigyelés „érzékszervei”

A kommunikációs ügyesség, a kifejezőképesség, az önkifejezés terén is fejlődés észlelhető, mert a közvetlen légkörben feloldódnak az aggodalmak vagy az esetleges zárkózott magatartásformák. A közösségfejlesztés által a megértés és odafigyelés „érzékszervei” kifinomulnak, és már-már megható, amint bizalmas kapcsolat alakul ki tíz-, tizenégy és tizennyolc évesek között.

Mindannyian érzik, hogy idetartoznak, és hogy bármikor visszatérhetnek kisiskolás éveik színhelyére. Valami egyszerűt élünk át... valami van

- A kimondottan generációk
- találkozójáról szóló össz-
- szejevetelek adják meg az
- alapot a további barátságok
- ápolgatásához, ugyanakkor
- az emlékek gazdagságával
- is meglepnek.

meg az alapot a további barátságok ápolgatásához, amelyek ugyanakkor az emlékek gazdagságával is meglepnek. Hisz mi lehet a pedagógus szemében nagyszerűbb, mint az, hogy a „kezén áthaladt” generációk vigyáznak egymásra, törődnek egymással. Így több évtized távlatában már egészen összefogó, harmonikus közösség alakulhat ki. S ez folyton csak bővül. Az értékközvetítés lehetősége is megsokszorozódik. De lássuk, milyen mindez diák szemmel nézve...

A „pótcsalád”

„Varázslat, időutazás... talán ezek az első szavak, amelyek eszembe jutnak a tanító nénink által rendezett generációs találkozóról. Neki sikerült igazi közösséget varázsolni egy eleinte félénk, széteső csapatból, hiszen mindannyian kicsi elsősként indultunk és egy nagy család lett belőlünk, ahol nem számít, hogy éppen

- „A közösségfejlesztés által a megértés és odafigyelés »érzékszervei« kifinomulnak, és már-már megható, amint bizalmas kapcsolat alakul ki tíz-, tizenégy és tizennyolc évesek között.”

első osztályban írt *Mi leszek, ha nagy leszek?* témájú egysorosát, és a negyedikesek már alig várják, hogy nyolc év múlva ők is szembesülhessenek akkori céljaikkal. A nagyok szívesen megosztják velünk mostani terveiket, így nemcsak megismerési, illetve önismereti módszerekről van szó. Sokkal tágabb a kör: a kapcsolatok szférájába lépünk át, ahol a hosszú távú barátságok az életben való boldogulást, a szociális térbe való befogadást, a talpraesettséget, életrevalóságot segítik.

a levegőben, amitől ragyogóbb lesz a pillanat. Talán az összetartozás, talán a jóleső büszkeség (kicsik: a nagyoknak fontosak; nagyok: vigyázhatnak a kisebbekre) – de legfőképp a szeretet csodája, a kapcsolathálók dimenziója.

Az értékközvetítés lehetősége

Egyfajta generációs találkozónak nevezhetnénk a karácsonyt, a húsvétot, a farsangot is, a közös ünnepléseket. Mégis, a kimondottan generációk találkozójáról szóló összejevetelek adják

- Minden tizenkettedikesnek
- felolvasom az első osztály-
- ban írt *Mi leszek, ha nagy*
- *leszek?* témájú egysorosát,
- és a negyedikesek már alig
- várják, hogy nyolc év múlva
- ők is szembesülhessenek
- akkori céljaikkal.

érettségi előtt álló, vagy negyediket végzőről van szó, a kölcsönös kisegítés mindig megvan, és hiszem, hogy

Fotó • BIRÓ ISTVÁN

• „Nagyszerű érzés együtt látni a csapatot, mert tudom, hogy a nagyvilágban is egymás segítségére lesznek majd. Az itt fűződött barátságok pedig tovább gazdagodnak a szeretet világhálójában.”

meglesz a továbbiakban is. Az ilyen találkozók által érezhetem, érezhetjük, hogy részei vagyunk valaminek, hogy a tanító néni mindig itt lesz, és hogy vár minket egy pótcsalád, bárhová is sodródunk. Nostalgia, érzékeny pillanatok, éneklés, mind részei a találkának, kicsik, nagyok együtt alkotjuk azt az összetartó közösséget, amit a tancsi hozott létre. Valóban varázslat ez, amelyben a tancsi maga a varázsló, megteremtve a generációk összetartozásának búbáját.” (Orsi, 12. o.)

„Hogy megőrizzük a pillanatot”

„Nagy öröm, hogy találkozhattam a tanító néni volt tanítványaival. Tettszett, hogy a tanító néni elmondta, hogy a mostani tizenkettedikesek mit mondtak elsőben arról, hogy mik szeretnének lenni. Várom, hogy én is tizenkettedikes legyek, és megtudjam, hogy mi akartam lenni elsőben. Meglepő volt azt látni, hogy a nagyok és a még nagyobbak a tanító néni kérésére újra összegyűltek, s együtt ünnepelek vele és velünk, a kicsikkel!” (Arnold, 4. o.)

„A találkozás alkalmával úgy érzem, hogy gazdagabb lettem, kitágult a szívem, hogy hely legyen mindenkinek a befogadására.” (Márton, 4. o.)

„A generációs találkozó számomra mindig meghatározó esemény volt. A legutóbbi volt a legemlékezetesebb, mert ugye már egyetemista leszek, távol az otthonától, és most igazán kilépek a nagybetűs Életbe. Amikor spirálba állván a zenére elindultunk és sorban egymás szemébe néztünk, hogy megőrizzük azt a pillanatot, elfogott a sírás.” (Réka, 12. o.)

„Évek múlva is számíthatunk egymásra”

„Meghitt, boldog momentumok ezek. Beszélgetünk, viccelődünk, de számomra az a legmeghatóbb rész, amikor együtt körbeállunk, egymás szemébe nézünk és kézen fogva elénekelünk néhány közös dalt. Akkor mindenkinek eszébe jutnak az együtt töltött pillanatok, események, és mondhatni mindenkinek elérzékenyül, hiszen nagyon kötődik mindenkinek a másikkhoz. Abban a rövidke másfél órában tényleg közel érezhetjük magunkat egymáshoz, és újabb erő

meríthetünk az elkövetkezendő négy évre.” (Zsófi, 8. o.)

„Mindig öröm volt találkozni a tanító néni diákjaival, de ez a generációs találkozó alkalmával valahogy más, olyan, mint egy nagy családi összejövetel. Körülbelül 60-an gyűltünk össze... Elképzeltem, hogy négy év múlva nyolcadikosként fogok részt venni a találkozón, s jó érzéssel töltött el, hogy évek múlva is számíthatunk egymásra, és fontosak vagyunk egymásnak.” (Stephanie, 4. o.)

Nagyszerű érzés együtt látni a csapatot, mert tudom, hogy a nagyvilágban is egymás segítségére lesznek majd. Az itt fűződött barátságok pedig tovább gazdagodnak a szeretet világhálójában. Mert Sienkiewicz szavaival élve: „A szív jósága olyan, mint a nap melege: életet ad. Csak a jóság, a szeretet maradandó. Olyan, akár a forrás. Minél többet merítesz belőle, annál jobban buzog. Légy jól!”

MÁRTON GABRIELLA
a szilágysomlyói Báthory István Magyar Tannyelvű Általános Iskola tanítónője

Az osztályfőnöki jellemzés a pályázatok elbírálásának fontos támpontja

A kolozsvári székhelyű Nyilas Misi Tehetségtámogató Egyesület idén nyolcadik alkalommal ismét meghirdeti a hátrányos helyzetű tehetséges diákok támogatására vonatkozó pályázatát. A pályázat azt a célt szolgálja, hogy esélyt, támogatást nyújtson a magyar nyelven való továbbtanuláshoz azoknak a tehetséges diákoknak, akik falusi vagy szórványkörnyezetben élnek, és a család anyagi helyzete nem teszi lehetővé továbbtanulásukat.

A pályázati lehetőségről a médiából, az egyházak és iskolák közvetítésével értesülhetnek az érdeklődők. A pedagógusoknak (és főleg az osztályfőnököknek) kiemelkedő szerepük van abban, hogy megtaláljuk azokat a gyerekeket, akik igazán rászorulnak és meg is érdemlik ezt a támogatást. Egyrészt, mert az általuk támogatásra jogosult diákok családjainak a figyelmébe ajánlhatják a pályázási lehetőséget, másrészt, mert a diákokról készített őszinte és részletes jellemzés segíthet abban, hogy pontosabb képet kapjunk a pályázóról.

A pályázatokat az egyesület pedagógusokból álló bizottsága a pályázók által benyújtott adatlapok, az anyagi helyzetet és a tanulmányi

FOTÓ: BIRÓ ISTVÁN

• **Feltételezhető és indokolt.** Az osztályfőnöknek a gyerek teljesítményét, illetve az őt oktató szaktanárok véleményét is ismernie kell

eredményeket igazoló iratok, valamint az osztályfőnöki jellemzés alapján bírálja el.

Használhatatlan osztályfőnöki jellemzések

Az elmúlt évek során azt tapasztaltuk, hogy a pályázatok jelentős százalékában csak a támogatást igénylő szülő/gyám által kitöltött adatlapot, illetve csatolt iratokat használhattuk fel az értékelés során, mivel a kért osztályfőnöki jellemzések jelentős része nem vagy alig tartalmazott hasznos információkat. Ez annál inkább meglepett bennünket, mivel a pályázatban közöltünk egy útmutatót, amelyben pontosan meghatároztuk, hogy mire térjen ki a pedagógus az ajánlásban/jellemzésben (tantárgyversenyek, egyéb vetélkedők, pályázatok; a diák humán és/vagy reál tantárgyakban vagy valamely művészeti ágban felfedezett kiemelkedő érzelme és hozzáállása; közösségi hozzáállása, illetve a közösség megítélése a diák irányába; a család anyagi helyzete). Egyes esetekben az osztályfőnök szinte ugyanazt a szöveget küldte el (mindössze a diákok nevét cserélte ki), de előfordult az is, hogy a pedagógus egy – az

osztályfőnöki dossziékból jól ismert – ún. pszichopedagógiai jellemzést küldött, amely főként a gyerek testi fejlődését, temperamentumát mutatta be. Nyilvánvaló, hogy ezek jórészt használhatatlanok voltak az értékelésben, ugyanis semmilyen fontos információt nem szolgáltatottak a gyerek tanulási motiváltságára, általános és speciális képességeire, tanulmányi vagy egyéb versenyeken elért eredményeire vonatkozóan, s így a diák esélyeit rontották a pályázat esetleges elnyerésében.

- A pedagógusoknak (és főleg az osztályfőnököknek)
- kiemelkedő szerepük van abban, hogy megtaláljuk azokat a gyerekeket, akik igazán rászorulnak és meg is érdemlik ezt a támogatást. Egyrészt, mert az általuk támogatásra jogosult diákok családjainak a figyelmébe ajánlhatják a pályázási lehetőséget, másrészt, mert a diákokról készített őszinte és részletes jellemzés segíthet abban, hogy pontosabb képet kapjunk a pályázóról.

- Egyes esetekben az osztályfőnök szinte ugyanazt a szöveget küldte el (mindössze a diákok nevét cserélte ki), de előfordult az is, hogy a pedagógus egy – az osztályfőnöki dossziékból jól ismert – ún. pszichopedagógiai jellemzést küldött, amely főként a gyerek testi fejlődését, temperamentumát mutatta be.

Többre is képes lenne a diák?

A használhatatlan jellemzések beküldésének egyik oka talán az, hogy a pedagógus megszokta: az osztályfőnöki jellemzés/ajánlás csupán egy szükséges formalitás, amelyet csatolni kell a pályázathoz, s amelynek nincs súlya a pályázat elnyerésében. Jelen esetben azonban (de általában is) ez nem igaz, hiszen az értékelés erre is nagymértékben támaszkodik, s a gyerek egyrészt ennek alapján gyűjthet/veszíthet pontot, hiszen megerősíti/cáfolja és kiegészíti a pályázó által benyújtott adatlapon szereplő adatokat. Ezek a tapasztalatok indítottak bennünket arra, hogy idén az eddigi ajánlást egy űrlappal helyettesítsük, amely tartalmazza az értékelésben döntő fontosságú szempontokat. Az űrlap első kérdéscsoportja a diák iskolai teljesítményére vonatkozó adatokra kérdez rá: a diák iskolai összteljesítményére, annak az osztály átlagteljesítményéhez viszonyított helyére. Ugyanakkor

azt is fontosnak tartjuk megtudni, hogy az osztályfőnök véleménye szerint képes lenne-e többre is a diák, ha kedvezőbb feltételek között tanulhatna (pl. az illető iskola nem rendelkezik megfelelő könyvtárral, didaktikai eszközökkel vagy szakképzett tanerővel az adott szakterületen), illetve azt, hogy hogyan értékeli a diák munkához, feladathoz való hozzáállását.

A második kérdéscsoport a diák speciális képességeire kérdez rá. Feltételezzük ugyanis, hogy az osztályfőnök a gyerek teljesítményeit, illetve az őt oktató szaktanárok véleményét is ismeri. Külön megkérjük ezért, hogy pontosan írja meg, milyen jellegű és szintű tantárgy- vagy egyéb versenyeken vett eddig részt a diák, és milyen eredményt ért el azokon, mert ez döntő fontosságú az ösztöndíj odaítélésében. Ha esetleg nem vett részt versenyeken, kérjük, írja meg, mi a távolmaradás oka. (Pl. rendszeres-e az iskola részvétele tanulmányi versenyeken azokból a tárgyakból,

- A használhatatlan jellemzések beküldésének egyik oka talán az, hogy a pedagógus megszokta: az osztályfőnöki jellemzés/ajánlás csupán egy szükséges formalitás, amelyet csatolni kell a pályázathoz, s amelynek nincs súlya a pályázat elnyerésében. Jelen esetben azonban (de általában is) ez nem igaz, hiszen az értékelés erre is nagymértékben támaszkodik.

amelyekből a diák jó eredményeket ér el.) Fontos feltüntetni azt is, hogy van-e a diáknak más érdeklődési területe, teljesítménye vagy részt vesz-e közérdekű tevékenységek, programok megszervezésében, lebonyolításában, hiszen azal is pontot szerezhethet a diák.

Az osztályfőnöki szerepkör változatlan és változó sajátosságai

Az osztályfőnök több mint 150 éve létező szerep, amely már csak töredékeiben emlékeztet az eredeti változatára. Természetes pedagógiai igényből fakadó jelentésére már csak azok emlékeznek, akiknek alkalmuk volt diákkorukban klasszikusan jó osztályfőnökökkel találkozni. Olyanokkal, akik képesek voltak személyességet vinni az osztállyal, az egyes gyerekekkel, a szülőkkel kialakítandó kapcsolatba. Az osztályfőnöki szerep a történelmi-politikai változások következtében a 80-as évek közepére agyonterhelődött egyéb, az eredeti tartalomtól részben idegen elemekkel. Az átformálódás ellenére léteznek ma is olyan tényezők, amelyek e szerep meghatározó sajátosságainak tekinthetők:

- Az iskolában az osztályfőnök jelenti a személyesség garanciáját.
- Az osztályfőnök a rábízott kortárs csoportot: mint a szociális képességek fejlesztését segítő gyakorló terepet működteti.
- Osztályfőnöki feladat volt és maradt a diákok segítése a világ dolgai közti eligazodásban, az értékvilág kiépítésében.

A pedagógus egyre gyakrabban tapasztalja, hogy korábban bevált módszerei rendre csődöt mondanak. Egyre nehezebb a személyes kapcsolatot kialakítani a gyerekekkel, szaporodnak a tanulási, magatartási gondok, a szülők nagy része bizalmatlan az iskolával, a pedagógusokkal szemben. Az osztályfőnöki feladatkör sajátossága – szemben a szaktanári funkcióval –, hogy nincs előírható, részleteiben megtervezhető tananyaga; ellátása lényegesen több spontaneitást, rugalmasságot igényel. Ha a pedagógus nem csupán az osztály adminisztratív ügyeinek intézője kíván lenni, célszerű tisztázni:

- mi az, ami rajta múlik, milyen ismeretek és kompetenciák elsajátítására van szüksége
- mi az, ami nem rajta múlik, de aminek az alakításában szerepet játszhat;
- mi az, ami tőle függetlenül alakul, s miként viszonyuljon ezekhez a tényezőkhöz, jelenségekhez, körülményekhez.

Forrás: www.sulihalo.hu

A szociális háttér

A harmadik pontban a gyermek szociális helyzetét kell jellemeznie a pedagógusnak. Ezt azért tartjuk fontosnak, mert vannak olyan, a gyermek tanulási teljesítményét befolyásoló tényezők, amelyekre nem derül fény a pályázó által benyújtott iratokból (pl. visszaesést okozhat, ha a családban a szülők elváltak, hiányzik a családi harmónia).

Kérjük, az osztályfőnök a jellemzést a megadott minta alapján készítse el, és zárt borítékban adja át a pályázónak. Az űrlap letölthető az alapítvány honlapjáról: www.nyilasmisi.ro.

Szeretnénk köszönetet mondani mindazoknak a pedagógusoknak, akik eddig segítettek vagy a jövőben segíteni fognak abban, hogy a támogatás az erre leginkább rászoruló tehetségekhez kerüljön, akiket nehéz életkörülményeik miatt az elkallódás veszélye fenyeget, s az ösztöndíj esélyt, biztatást nyújthat a középiskola elvégzéséhez, a tudás megszerzéséhez.

KERESZTES-SZÓKE
ERZSÉBET

a Nyilas Misi
Tehetségtámogató
Egyesület kuratóriumi
tagja

Ballagás a szatmárnémeti Kölcsey Ferenc Főgimnáziumban

• **Harmincöt fok.**
Az esernyők alá menekültek a diákok a hőség elől

• **Médiafigyelem.**
A kölcseyek ballagása mindig fontos esemény a városban

• A fiútöbbségű 12. A. osztályban kitudtetett figyelem jutott a hölgyeknek

FOTÓK: GOZNER GERTRUD

• **Búcsú az alma matertől.** Utoljára ballagtak régi iskolájukban a Kölcsey végzősei

• Idén hat osztály végzett a neves szatmárnémeti középiskolában

• Százötvennégyen mondtak idén búcsút az iskolás éveknél

A Kölcsey Ferenc Főgimnázium Szatmárnémeti 1948-ban alapított állami tanintézménye. Különböző nevek alatt évtizedekig a város egyetlen magyar nyelvű középiskolája volt. A főgimnázium a kommunizmus évtizedei alatt egymaga biztosította a város magyar középiskolai oktatását. A rendszerváltást követően az iskola tovább bővült: épületét felújították, felszereltsége jelentősen javult, napjainkban korszerű informatikaborral, természettudományi szertárakkal és tornateremmel büszkélkedhet. Az épületet a református egyház visszaigényelte az 1991-ben újjáalakult Református Gimnázium számára, és 2004-ben vissza is kapta azt. Az egyház jelenlegi álláspontja szerint az épületet a 2010-es tanévtől a főgimnáziumnak el kell hagynia. Jelenleg mintegy nyolcszáz diák tanul az intézményben közép- és általános iskolai szinten. A diákok kimagasló eredményeket érnek el a különböző megyei, országos és nemzetközi tantárgy- és sportversenyeken, de az érettségi vizsgák átlagát tekintve is a megye legjobbjai között végeznek. Az iskola színvonalas színjátszó- és tánccsoporttal, szakkörökkel, kézi-, röplabda- és kosárlabdacsapatokkal rendelkezik. 2010-ben a Kölcsey Ferenc Főgimnáziumban hat osztályban százötvennégyen búcsúztak el az iskolájuktól.

Beszélgetés Katona Kleopátra Krisztina zilahi angoltanárral

Idegennyelv-tanítás Zilahtól Dél-Karolináig

A SZERZŐ FELVÉTELE

- **Katona Kleopátra Krisztina:** „a diákjaim tudják, hogy a pozitív viselkedés és viszonyulás egyértelműen nyereséges számukra, a szabályoktól való elrugaszkodás viszont a megfelelő következményekkel jár.”

– Napjainkban új típusú idegennyelv-oktatás a divatos: a „nyugati” jellegű oktatási rendszerekben jellemzően a gyakorlati képzésre helyezik a hangsúlyt az elméleti ismeretanyag elsajátításával szemben. Hogyan vélekedsz erről gyakorló tanárként?

– A harmadik évezred idegennyelv-oktatásában talán a legfontosabb szempont, hogy a diák mielőbb képes legyen kommunikálni a második, avagy harmadik nyelven. Minél kevesebb időt vesz igénybe az adott idegen nyelv elsajátítása, annál nagyobb előnyt jelent az azt aktívan használó diák számára, függetlenül attól, hogy külföldi ösztöndíjról, szezonális munkalehetőségről vagy külföldi kirándulásról van szó.

– Milyen módszereket feltételez ez az új típusú tanítás?

– Az alternatív nyelvtanítás különböző típusú gyakorlatok segítségével történik, amelyek az egyéni, önálló feladatmegoldás helyett inkább a páros, illetőleg a csoportmunkát részesítik előnyben. A mai rohanó világhoz, annak elvárásaihoz szociális és professzionális szempontból egyaránt tudni kell alkalmazkodni. A társadalmi, szakmai érvényesülést nagymértékben elősegíti, ha a diák legalább egy, úgymond „közhasználatú” idegen nyelvet uralni bír. Az ideális, alternatív jellegű idegennyelv-oktatás és -tanulás folyamatának az anyanyelv elsajátításának módjára kellene hasonlítania. Azaz, ahogyan a gyermek az első nyelv alapjait elraktározza magába – nem szabályok, hanem megfigyelés, illetve bizonyos szavak ismétlése alapján –, úgy kellene az idegen nyelvnek is a természetes ismeretanyag részévé válnia, nyilván a megfelelő szaktanár irányítása segítségével. Gyakorlatilag az egyszerűbb szerkezetű szavaknak és a

bonyolultabbaknak ismétlése egyidejűleg kell, hogy történjen.

– Négy éve oktatsz angol nyelvre két zilahi középiskola diákját. Milyen alternatív megoldásokat, módszereket tesznek lehetővé a hazai oktatási rendszer intézményi keretei?

– Hazánkban még nem alkalmazzuk teljes mértékben ezt a természetes módon történő idegennyelv-tanítást. Ennek az oka elsősorban az, hogy sokan nem értik még ezeknek a módszereknek a fontosságát és szükségességét. A második nyelv oktatásának első éveiben a hallgatási és beszédgyakorlatoknak kellene elsőbbséget élvezniük, és ezeket követné majd az írás, illetve olvasási készségek elsajátítása. A második ok, hogy az oktatási rendszer által megszabott keretek nem biztosítanak elegendő időt és anyagi támogatást az alternatív módszerek érdembeni alkalmazására. A tanügy oly mérvű pénzhányban szenved, hogy a közeljövőben sajnos nem sok változást merek ezirányban remélni.

– Mit a véleményed a használatban levő angol tankönyvekről?

– A modern, általunk jelenleg használt angol tankönyv nagyon komplex, témáinak követése rengeteg időt vesz igénybe. Viszont több típusú – így nyelvtani, szókincsépítésre, mondatalkításra irányuló – gyakorlatot tartalmaz, ugyanakkor kommunikációs feladatokat is: dialógusokat, szerepjátékokat, amelyeket általában kedvelnek a diákok. A tankönyv mellett azonban jogomban áll – amivel élek is – alternatív didaktikai anyagokat, segédeszközöket felhasználni, így különböző típusú nyelvtani példatárakat, kazetofont, CD-lejátszókat és különféle szemléltető anyagokat. Az alternatív jellegű tanítás mindenképpen a diákra összpontosít, ezt próbálom én is megvalósítani, az adott diák egyedi tehetségére való odafigyelést.

– A tanügyben töltött éveid alatt mi jelentett számodra leginkább pozitív élményt?

– Pozitív visszajelzésnek tekintem, amikor gyakorlati jelei mutatkoznak annak, hogy egy diákkal sikerült megszeretnem tantárgyamat, az angol nyelvet, amikor a diákjaim eredményeket érnek el tantárgyversenyeken, olimpiászokon. A diákjaim többsége jellemzően legalábbis érdeklődést tanúsít az angol nyelv iránt. Ennek a szerencsés helyzetnek több oka van: akár annak is tulajdonítható, hogy a manap-

- Pozitív visszajelzésnek tekintem, amikor
- gyakorlati jelei mutatkoznak annak, hogy
- egy diákkal sikerült megszeretnem tantárgyamat, az angol nyelvet, amikor a diákjaim
- eredményeket érnek el tantárgyversenyeken,
- olimpiászokon.

ság divó számítógépes játékok többsége angol nyelven íródott, arról nem is beszélve, hogy a számítástechnika iránt érdeklődő diákok számára az angol nyelvtudás elengedhetetlen követelmény. Mindemellett sok középiskolai diák szeretne külföldön továbbtanulni, és már

ebben a korban többségük szem előtt tartja a későbbi érvényesülés feltételeit.

Fiatal tanár vagy, szembesült-e komolyabb fegyelmezési problémákkal?

Napjainkban nemcsak a tanügyi rendszer és az oktatók diákok fele irányuló, hanem a diákok tanárokkal szembeni elvárásai is megso- kasodtak. A határozatlanságot, rendszertelenséget a diákok is érzékelik, és ennek nyilván nem gyümölcsözőek a következményei. Az én óráim alatt bizonyos határig általában a demokrácia szelleme uralkodik: egyes döntéseket közösen hozunk meg. Mindemellett a diákjaimmal hangsúlyosan interaktív a kapcsolat: kölcsönösen meghallgatjuk egymás véleményét és érveit. Természetesen a tanév kezdetén leszögezzük ennek a demokratikus rendszernek a szabályait, feltételeit. Ilyenképpen a diákjaim tudják, hogy a pozitív viselkedés és viszonyulás egyértelműen nyereséges számukra, a szabályoktól való elrugaszkodás viszont a megfelelő következménnyel jár.

Amerikában is három évet tanítottál, hazatértél... Hogyan összegeznéd ennek a döntésnek a következményeit?

Az Egyesült Államokban határozottan időt, pénzt és energiát fektetnek azoknak az új oktatási módszereknek az alkalmazásába, amelyeknek itt csak csírájukban levő kezdeményei léteznek. Hazajöttem, mert szükségét éreztem annak, hogy a kisfiam megismerhesse annak a közösségnek a kultúráját, amelyből családja származik, hogy abban a miliőben nevelkedhessen, amelyben én is. A hazai pedagógusok alulfizetettsége azonban nyilván nem pozitív tényező. Ezenkívül tapasztalatom szerint az ottani közösség tagjai jóval nyitottabbak voltak a különféle érvekre, ötletekre és tapasztalatcserére.

Ami az amerikai és itteni diákokat illeti, milyen különbségekről beszélhetünk?

Romániában egy állami iskola osztályaiba jóval kevesebben járnak, mint Amerikában, ilyenképpen könnyebb velük dolgozni, és eredményeket elérni. Valószínűleg a romániai

- A diákjaimmal hangsúlyosan interaktív a kapcsolat: kölcsönösen meghallgatjuk egymás véleményét és érveit. Természetesen a tanév kezdetén leszögezzük ennek a demokratikus rendszernek a szabályait, feltételeit.

oktatási rendszer jellegéből fakadóan a diákok úgy- mond „edzettebbek”, vagyis nagyobb energiát fektetnek a tanulási folyamatba, és sokkal fegyelmezettebbek. Az amerikai tanár-diák kapcsolatban nagyon hangsúlyosnak kell lennie az emberközeli gesztusoknak,

viszonyulásoknak. Az amerikai diákok egy pedagógusban sokkal inkább barátra, tanácsadóra számítanak, semmint szaktanárra. Másrészt Amerikában nem tartják elengedhetetlenül fontosnak a második nyelv használatát, legfennebb akkor, ha egy jelentős közösség beszéli környezetükben az adott nyelvet. Említettem itteni diákjaim jövőjükhöz való

- Amíg az Egyesült Államokban a diákjaim többsége az átmenő minősítés megszerzésére törekedett, itt rendkívül számottevő az értékelés, ami az oktatási intézmények lépcsőin való emelkedés egyik feltétele. Sokat tanultam ottani diákjaimtól, tanártársaimtól. Természetesen a szakmai fejlődésem szempontjából is sokat jelentett az, hogy Dél-Karolinában állandó kapcsolatban álltam az angol és spanyol anyanyelvű közösséggel egyaránt.

tudatos viszonyulását, amelyhez viszont a jegyorientáltság is társul. Amíg az Egyesült Államokban a diákjaim többsége az átmenő minősítés megszerzésére törekedett, itt rendkívül számottevő az értékelés, ami az oktatási intézmények lépcsőin való emelkedés egyik feltétele. Sokat tanultam ottani diákjaimtól, tanártársaimtól. Természetesen a szakmai fejlődésem szempontjából is sokat jelentett az, hogy Dél-Karolinában állandó kapcsolatban álltam az angol és spanyol anyanyelvű közösséggel egyaránt. Úgy érzem ugyanakkor, hogy itthon hasznos tagja lehetek kis közösségemnek.

Milyen volt visszatérni tanárként abba a középiskolába, ahol te magad is végeztél?

Mindenesetre szívmengető érzés, hogy még tanártársaim lehetnek néhányan azon pedagógusok közül, akik végigkísérték a diákkoromat, s fejlődésemet nagymértékben meghatározták. Már diákként is büszkeséggel töltött el a tudat, hogy abban a nagy múltú iskolában tanulhattam, amelynek padjait Ady Endre is koptatta, és amelyet egész történelme folyamán színvonalas oktatás jellemezett. Zilahí magyar anyanyelvű tanárként fontosnak érzem, hogy én is hozzájáruljak ahhoz, hogy ennek az iskolának a falai közül olyan diákok kerülhessenek ki, akik helyt tudnak állni az életben, és a maguk során tovább építhessék közösségünket.

Katona Kleopátra Krisztina 1980-ban született Zilahon.

Középiskolai tanulmányait Ady Endre egykori iskolájában, a Zilahi Elméleti Líceumban végezte, majd a Kolozsvári Babeş–Bolyai Tudományegyetem Filológia Karának spanyol–angol szakán diplomázott 2002-ben. Hetedik éve dolgozik nyelvtanárként. Ösztöndíjasként három évig tanított spanyol nyelvet az Amerikai Egyesült Államokbeli Dél-Karolina állam Orangeburg városkájában, a Howard Middle School állami iskolában. Zilahon negyedik éve tanít angolt az Elméleti (ma: Colegiul Național Silvania), valamint a Pedagógiai Líceumban. Édesanyja és édesapja örökébe lépve, ő családjának harmadik pedagógusa.

ZAY ÉVA

Édesen keserű vagy keserűen édes? – a Fél-szigetlakó fiatalok drogfogyasztása

Számos kutatás, jelentés azt mutatja, hogy évről évre nagyobb a drogfogyasztók száma, ráadásul a mai drogfogyasztók egyre fiatalabbak. A felmérések azt bizonyítják, hogy egyre fiatalabban kezdik el kipróbálni vagy fogyasztani a különböző drogokat. Ezért nagyon fontos drogreprevenziót végezni. De ami még fontosabb, az az, hogy felhívjuk a pedagógusok figyelmét a problémára, ugyanis amint a következőkben is láthatjuk, a legtöbb fogyasztó iskolás.

Fél-sziget 2007–2009 – DROG/AIDS Prevenációs Sátor

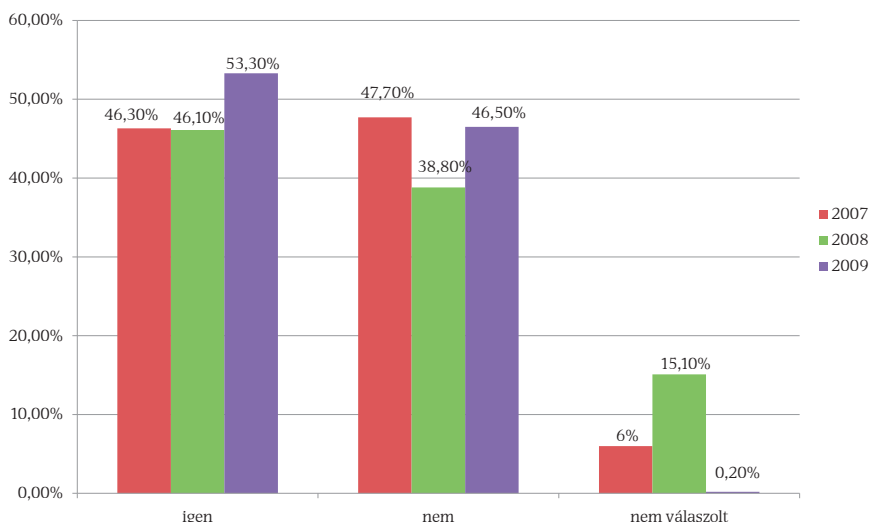
Az alábbiakban a 2007–2009-es Fél-sziget fesztiválon lekérdezett kérdőíveket elemeztük. Ezeket a kérdőíveket az Independece Zone nevű DROG/AIDS Prevenációs sátorban lehetett kitölteni. A sátor programja négynapos volt és július utolsó hetében zajlott, minden nap reggel 10-től délután 6-ig. Ezen kérdőívek segítségével próbálták a szervezők felhívni a résztvevők, potenciális érintettek figyelmét a drogok káros hatásaira. A kérdőív használatát a Félúton Alapítvány engedélyezte, az alkoholfüggőségre, illetve az alkoholfüggővé válás veszélyeztetettségére vonatkozó részeket Clark Vaughn: *Addictiv Drinking* (1982) című könyve alapján állítottuk össze. Ezenkívül a felmérési eszköz tartalmazott dohányzással és illegális drogokkal kapcsolatos kérdéseket is. Bárki elvégezhetette a program alatt ezt a felmérést saját magán, teljes titoktartást biztosítottunk. A kérdőívet román és magyar változatban tölthették ki.

A kérdőív első része személyes adatokra vonatkozó kérdéseket tartalmazott (pl. nem, életkor, iskolai végzettség, lakhely, havi költőpénz), de voltak olyanok is, amelyek arra vonatkoztak, hogy a válaszadó az utóbbi három hónapban milyen kulturális, szórakoztató lehetőségeket vett igénybe (pl. koncert, színház, buli stb.). A következő három kérdés azzal volt kapcsolatos, hogy dohányoznak-e, milyen gyakorisággal fogyasztanak alkoholt,

kipróbáltak-e valamilyen illegális kábítószer, illetve, hogy szükségesnek tartják-e a tucssere-szolgáltatást a Fél-szigeten.

A kérdőív második része az alkohol érintettségét mérte 20 tétel segítségével (Pl. Előfordult-e már valaha az életedben, hogy társaságban többet

összehasonlítva. A változások igen jelentősek. Ami a lekérdezettek számát illeti 2007-ben mindössze 67 érdeklődő töltötte ki a kérdőívet, 2008-ban már 178-an, 2009-ben pedig 428-an. Minden évben a válaszadók többsége férfi volt, de az elterés nem jelentős (2007-ben 63,8%

• 1. ábra. A dohányzás gyakorisága

ittál másoknál, és ez nem látszott meg rajtad?; Tettél vagy mondtál italos állapotban több alkalommal olyasmit, amivel önmagadat vagy családot kellemetlen helyzetbe, szegyenbe hoztad?; Kívánsz az italt olyankor, amikor indulatos, feszült vagy dühös vagy?; A bejelölt igen válaszok alapján a megkérdezettek megtudhatták, hogy mennyire veszélyeztetettek az alkoholfüggőség szempontjából. Amennyiben legalább 4 kérdésre igennel válaszoltak, hajlamosak lehetnek az alkoholfüggőségre, de ha 6 kérdésre igennel válaszoltak, akkor már komoly alkoholproblémával küzdenek vagy alkoholistáknak is minősíthetők.

Az eredmények bemutatása és értékelése

Az alábbiakban a 2009-es eredményeket fogjuk bemutatni a 2008, illetve 2007-es évek eredményeivel

férfi és 31,9% nő; 2008-ban 64,6% férfi és 34,8% nő; 2009-ben 59,6% férfi és 40,4% nő). A személyek életkoránál is változást észlelhetünk, ugyanis 2007-ben a legfiatalabb 15 éves volt, 2008 és 2009-ben meg 13 éves, a legidősebbek év szerint 39, 36, illetve 44 évesek voltak, az átlagéletkor pedig 20–21 év volt. Ami az iskolai végzettség kérdését illeti az eredmények meglepően változóak. Az egyetemi végzettséggel rendelkezők száma növekedett (2007-ben 16,4%, 2008-ban 19,1%, 2009-ben 25,6%). Az érettségivel rendelkezők száma csökkent: 2007-ben 53,2%-uk rendelkezett érettségi diplomával, 2008-ban ez a létszám 44,4%-ra csökkent, 2009-ben pedig 44,3%-ra. 2007-ben a kérdezettek 28,4%-a rendelkezett nyolc általánossal, 2008-ban 34,3%-uk, 2009-ben pedig 30,1%-uk.

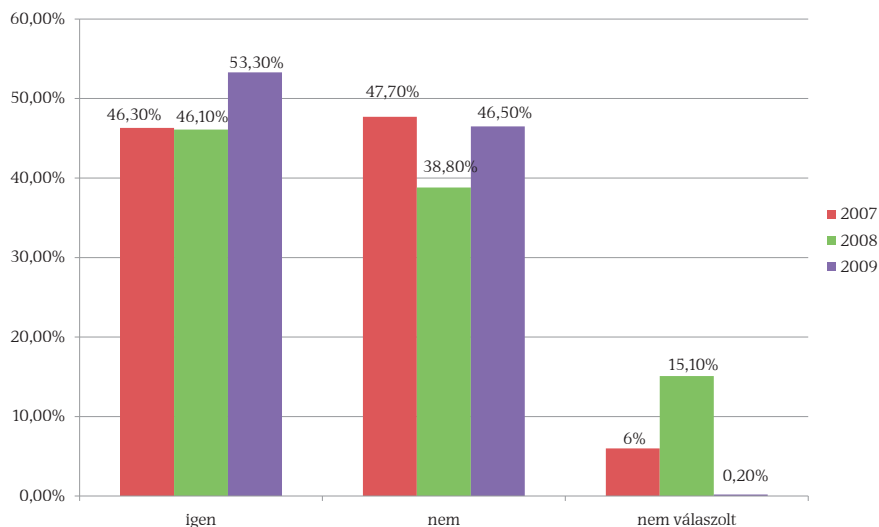
Dohányzás

A dohányzás nemcsak fizikai függőséget okoz, de erős pszichés dependenciát válthat ki. A kutatások eredményeiből következtetve egyértelmű összefüggés figyelhető meg az elszívott cigaretták fajtája és mennyisége, a dohányzási szokások, a dohányzás megkezdésének időpontja és számos egyéb tényező, valamint egyes krónikus betegségek előfordulása között, mint például a szív- és keringési panaszok, a krónikus légcsőhurut, a tüdőrák. Következésképpen csökken a várható élettartam. Különösen a fejlődésben lévő szervezet fizet nagy árat, mert a növekedésre és a teljesítőképességre igen károsan hat a dohányzás. A cigarettát problémahelyzetek, feszültségek, konfliktusok látszatkezelésére használják. Izgalmat jelent a fiatal számára, hogy valami tilosat, felnőttet cselekszik, kockázatot vállal és kihívást jelent a környezete, tanárai és szülei, ismerősei számára. A kialakuló szokás fokozatos és szinte észrevehetetlen (Albert-Lőrincz E. és M., Dégi, Szabó, 2003).

Megfigyelhető az 1. ábrán, hogy a Fél-szigetlakók körében a dohányzók száma egyre nő, a nem dohányzóké pedig csökken. 2007-ben és 2008-ban a megkérdezettek fele nem cigarettázott, 2009-ben viszont már a kérdezettek több mint fele dohányzik. Azoknak a száma, akik nem válaszoltak erre a kérdésre, az utóbbi évben volt a legkisebb, vagyis a 428 kérdezett személy alig 2%-a nem nyilatkozott. Mivel a legtöbb lekérdezett személy 17, 18, 19, valamint 20 éves, ebből arra következtethetünk, hogy a dohányzást már korábban elkezdhetnék, legalább 17 évesen, de olyan is volt, aki már 13 évesen kipróbálta.

Alkoholfogyasztás

Az alkoholprobléma szinte minden családot érint valamilyen formában, közvetve a társadalomra is kihat. Az alkoholisták erőszakos bűncselekmények elkövetőivé vagy áldozataivá válhatnak. Azt lehet mondani, hogy az alkoholizmus népbetegség és nagyon súlyos probléma. Fontos tudni azonban azt is, hogy a 40–50 év után kezdődő mérsékelt ivás kevésbé káros az egészségre, mint a serdülőkorban elkezdett, mert ez folytatódhat felnőttkorban is. Ez megállítja a

• 2. ábra. Az alkohol fogyasztásával kapcsolatos veszélyeztetettség

pszichológiai fejlődést, az érést, és gátolja a felelősségteljes döntést, illetve a mérlegelés képességét is.

Amint a 2. ábra is mutatja, nagyon elterjedt az alkohol fogyasztása. 2007-ben két kategóriában mértük a jelenséget: a veszélyeztetettek (kockázati csoport) és a függők kategóriájában. 2008-ban találtuk a legtöbb függőnek nyilvánítható fiatalot, mikor ezek aránya majdnem 60%-os volt a lekérdezettek között. Ez az arány pozitív irányba változott, ugyanis 2009-ben 7,3%-ot csökkent. Ami az alkohol fogyasztásának kérdéséről, a 2007-es adatok szerint a lekérdezettek 43,3%-a havi 3-4 alkalommal fogyasztott alkoholt, 36,7%-uk heti 1-2 alkalommal és csupán 13,3%-a fogyasztott ennél nagyobb rendszerességgel (6,7%-uk nem válaszolt). A 2008-as adatok változatosabbak 24,3%-uk jelölte be a havi 3-4 alkalmat, 41,7%-uk a heti 1-2 alkalmat, és 34%-uk az ennél gyakoribbat. A 2009-es adatok szerint a megkérdezett személyek több mint fele (56%) heti 1-2 alkalommal fogyaszt alkoholt, több mint egynegyede (30,2%) havi 3-4 alkalommal, és alig 13,8%-uk iszik heti 1-2 alkalomnál többször.

Amint már említettük a fentiekben, az alkoholfüggőség egy hosszú távú folyamat, amely általában a serdülőkorban elkezdett rendszeres ivás során alakulhat ki. Erre azért hívjuk fel a figyelmet, mert az alkohol kipróbálásának korhatára egyre alacsonyabb,

2007-ben a veszélyeztetettek átlagéletkora 21 év volt, az alkoholt kipróbálóké pedig 19 év. A 2008-as adatok szerint az átlagéletkor 14 év volt, míg a 2009-es adatok szerint ez már 13-ra csökkent. 2008-ban a legkorábban 3 évesen próbálták ki, legkésőbb pedig 22 évesen. 2009-ben már ez is változott, mivel a legkorábbi 2 éves volt, a legkésőbbi pedig 30 éves.

A kérdőív kitöltésekor az önértékelő teszt eredményének elmondása után sokan elcsodálkoztak a sok igen válaszon, és többen visszakérdeztek, hogy „...akkor én most alkoholista vagyok?”. Erre a kérdésre bizony nehéz válaszolni, főleg egy 15–16 évesnek, de azt kellett mondanunk, hogy a felmérő teszt szerint igen, valószínűleg alkoholproblémái vannak. Ugyanakkor tájékoztattuk arról is, hogy nem kell ennek így lennie, hogy képes változtatni rajta. Általában ezek a fiatalok hátrítják a teszt eredményeit, vagyis nem fogják fel azt, hogy veszélyeztetik az egészségüket és egyben a jövőjüket is, de van olyan is, aki érdeklődik az alkohol különböző negatív hatásai iránt.

NYITRAI KATALIN

DÉGI L. CSABA

OLÁH KATA

Babes–Bolyai Tudományegyetem
Szociológia és Szociális Munka Kar
Caritas – Droprevenciók Iroda

A magyar nyelv napjai Székelyudvarhelyen

Az Anyanyelvápolók Erdélyi Szövetségének (AESZ) évente ismétlődő legnagyobb rendezvényét, *A magyar nyelv napjait* minden évben más-más erdélyi városban tartják meg. A 2010-ben soros Székelyudvarhelyen az anyanyelv ünnepét beillesztették a május első felében rendezett városnapok keretébe. Május 14-én az ünnepi megnyitón – a Városháza Szent István termében – köszöntő beszédet mondott Bunta

laudációban elhangzott egyebek mellett, hogy a nyelvben való megmaradásunkat elősegítő körülmények legfontosabbjának, az önrendelkezésnek, más szóval: az autonómiának igényét a '89-es rendszerváltás után elsőként Katona Ádám fogalmazta meg. Ő magyartanárként az anyanyelvi oktatás mellett nagy gondot fordított a tanulók népzenei nevelésére is, együttműködött a táncházmozgalom szervezői-

diákokat: 1. az általános iskolák 4. osztályosai (kisebbség nem versenyezhetnek), 2. felső tagozatosok, 3. középiskolások. Nyelvi játékokban, fejtörőkben, helyesírásban, szövegmondásban, nyelvhelyességi és hasonló kérdésekben való jártasságukról adtak számot a versenyzők. Az elemisták közül a dicsőszentmártoniak voltak a legjobbak, a felsősök versenyét a kovásznai Körösi Csoma Sándor iskola tanulói nyerték, a középiskolák első helyezettje a sepsiszentgyörgyi Székely Mikó Kollégium lett.

Határok és normák a magyar nyelvhasználatban címmel tudományos értekezletet is tartottak egyetemi tanárok, kutatók, nyelvművelők részvételével. Az eszmecsere Péntek János egyetemi tanár vezette. Többnyire az ideális nyelvváltozatnak tartott irodalmi nyelv/standard köznyelv és a táji vagy regionális köznyelv(ek) viszonyáról beszéltek az előadók, de szó esett a káros román és angol nyelvi hatásokról, a nyelvi globalizáció ártalmairól is. Az egységes irodalmi nyelv és a táji köznyelvek viszonyát az előadók (Péntek János, Benő Attila, Katona Ádám, Komoróczy György) a természetes nyelvi határok és a mesterséges államhatárok helyzetében, a nyelv időbeli mozgása alapján vizsgálták. Ebből egyenesen következik, hogy szó volt a Kárpát-medence anyanyelvi magyar és kisebbségi magyar nyelvváltozatairól, a kétnyelvűségről, társas nyelvészeti (szociolingvisztikai) kérdésekről, nyelvjárási térképekről, atlaszokról is.

Érdekes volt Juhász Tihamér kolozsvári kutató digitális szótárakról szóló előadása, valamint Lőrincz József udvarhelyi magyartanárnak a nyílt és zárt „e” hangról tartott eszmefuttatása.

Másnap, május 15-én a Körösi Csoma Sándor anyanyelvi verseny résztvevői kiránduláson vettek részt. Farkaslakán a Tamási Ároné, Székelykeresztúron a Petőfi Sándoré volt a főszerep.

FOTÓ: MÜLLER KATI

• „Nyelvi játékokban, fejtörőkben, helyesírásban, szövegmondásban, nyelvhelyességi kérdésekben való jártasságukról adtak számot a versenyzők.”

Levente, Székelyudvarhely polgármestere, Ferencz S. Alpár, Hargita megye főtanfelügyelője, Magyarország csíkszeredai főkonzulja és az AESZ helyi vezetője, majd Péntek János nyelvész-akadémikus, az AESZ elnöke átadta Katona Ádám udvarhelyi magyartanárnak, művelődéstörténésznek, szerkesztőnek és politikusnak ünnepélyes külsőségek mellett a Sütő András Nyelvőrzés Díjat. Ezt a kitüntetést az AESZ elnöksége 2000-ben alapította, és évente egyszer olyan személyeknek ítéli oda, akik sokat tesznek nyelvünk épségének, helyes használatának megőrzéséért, az anyanyelvi és anyanyelvű kultúránk ápolásáért, az erdélyi/romániai magyarok nyelvhasználati jogainak érvényesítéséért. A

vel. Szerkesztőként és a könyvekhez írt tudományos igényű előszókkal olyan szerzők műveit emelte be az erdélyi magyar közgondolkodásba, mint például Kemény Zsigmond, Kodály Zoltán, Fülepi Lajos vagy Venczel József. Szaktudásának hasznát vette a 70-es, 80-as években a városi múzeum és a művelődési ház is. A diktatúra éveiben kezdeményezte az agyagfalvi 1848-as emlékmű felállítását – hallhattuk a méltató beszédben.

A megnyitó után elkezdődött az iskolások anyanyelvi versenyének országos döntője. Az erdélyi megyék csapatain kívül jelen volt Bukarest egyetlen magyar tananyelvű iskolájának képviselője is. Korcsoportok szerint három kategóriába sorolták a

KOMORÓCZY GYÖRGY

Veress Péter Ilona Mezőcsávási gyermekfolklór című könyvéről

A folklórkincs még (vissza)tanítható

„Amikor 1961-ben ide kerültem a Mezőség szélére, a »Holt tenger« közelébe, egy akkori kulturális vezető személy véleménye folklórgyűjtő szándékomról ez volt: »Ezen a vidéken nincs mit keresni«.

Húsz év után gyűjtemény volt birtokunkban. Amikor megtaláltunk egy-egy új változatot – kis túzással ugyan –, boldogan neveztük magunkat kincskeresőknek, aranyásóknak” – írja *Mezőcsávási gyermekfolklór* című könyvének keletkezéséről Veress Péter Ilona.

A magyar nyelv és irodalom szakos pedagógus 1932-ben született, 1987-es nyugdíjazásáig pályája java részét Csáváson töltötte. Folklórgyűjteményének kiadása nem volt zökkenőmentes: a kéziratot a Kritérionnak adta át, ahol elfogadták, és 1989-re tervezték a megjelenését. A rendszerváltás ezt elődázta, így 2002-ben jelent meg először, és 2010-ben keménykötésben, tetszetősebb borítóval adták ki, másodízben – Faragó Józsefnek az első kiadáshoz írt ajánlásával.

A könyv sajtó alá rendezésében még nem lehetett a szerző segítségére Gazda Klára alapvető munkája, a *Gyermekvilág Esztelneken*, hiszen az csak 1980-ban látott napvilágot. A két kötet mégis több tekintetben hasonlóságot mutat. Utóbbi pontos számadatokkal szemlélteti a felső-háromszéki gyerekek játékról, világról való tudását, és osztályozza a különböző gyermekjátékokat. A Mezőcsávási gyermekfolklórban szintén találunk statisztikai adatokat, elterjedtség és életkor szerint, a tizenkilenc csoportba sorolt szövegeket pedig itt is rövid bevezetők előzik meg. A mezőcsávási törzsanyagot az esetenként kottával ellátott szövegek alkotják, kezdve az ölbeli gyerekeknek mondott dajkarímektől az értelemfejlesztő és szórakoztató játékokig. Találunk a kötetben időszámítást tanító, időjárásról szóló mondókákat, csúfolókat, kiszámolókat és kiolvasókat, énekes-táncos játékokat. A szövegeket képek egészítik ki, a gyermekjátékok tárgyi kellékeiről készült leírások és fotók. A gyűjtemény egyes fejezetei elé írt bevezetők a mondókák szerepét határozzák meg, főként a pedagógus szemszögéből. Az altatódalokról így ír Veress Péter Ilona: „E mondókák zeneisége a gyermeket szabályos mozgásra készíti, az altatódalocskák álomba ringatják. Másrészt szórakoztatva nevelik, oktatják őket (például tagjaik használatára), s élménykeltő voltukkal egyúttal értelmi fejlődésüket is segítik.” A közösségi élet rendjére tanító énekes-táncos játékok kapcsán a szerző a falusi gyermekjátékok, -alkalmak változásáról is beszámol: „Tavasztól őszig a szabadban nagyobb

- „1963-ban egy nagy fa alatt
- olvastam. Jól láthattam és
- hallhattam a szomszédban
- játszó leánykák és fiúk
- közös játékát. Hallottam,
- ahogy végigjátsszák a
- vendégesdít, sütés-főzést,
- takarítást, majd a vendé-
- gek fogadását, az éretlen
- gyümölcsből készített
- ételek kínálgatását” – írja
- le Veress Péter Ilona egyik
- élményét, majd egy „te-
- metési szertartást” mesél
- el. Mint írja, ezek a játékok
- tudatosították benne, hogy
- a játék korántsem szórako-
- zás, hanem az életre való
- felkészülés egyik módja.

tereken, iskolaudvaron korcsoportonként elkülönülve játszanak. Ezek a játékok nagy, de kötetlen számú játékost igényelnek. A múlt század végén és a század elején bárhol sor kerülhetett rájuk, ma viszont leggyakoribb, szinte egyetlen közös játszóhely az iskola udvara, és a legtipikusabb játékkalkalom a tanítási órák közötti szünet.”

A betűrendes mutatóval ellátott, gazdag folklórgyűjteményt kismonográfia előzi meg. Veress Péter Ilona gyűjtőmunkája a Mezőcsávás községhez tartozó nyolc falu közül négyre terjedt ki: Csávásra, Mezőföldre, Mezőménesre és Galambodra. E négy falu rövid, monografikus leírását olvashatjuk a kötetben. A történelmi adatok ismertetése mellett a szerző a népviselet, a népszokások változására is reflektál. Főleg ez utóbbi érdekli, hiszen a nagyobb gyerekek játékaire meghatározó hatású a felnőttektől látott rituális cselekvések utánzása. Az ilyen jellegű játékok keltették fel már kezdettől érdeklődését, mint írja, a gyermeki vi-

lágra való rácsodálkozását személyes élmények váltották ki. „1963-ban egy nagy fa alatt olvastam. Jól láthattam és hallhattam a szomszédban játszó leánykák és fiúk közös játékát. Hallottam, ahogy végigjátsszák a vendégesdít, sütés-főzést, takarítást, majd a vendégek fogadását, az éretlen gyümölcsből készített ételek kínálgatását” – írja le egyik élményét, majd egy „temetési szertartást” mesél el. Mint írja, ezek a játékok tudatosították benne, hogy a játék korántsem szórakozás, hanem az életre való felkészülés egyik módja.

„Egy bizonyos: Veress Péter Ilona tanítói-nevelői élet-hivatása mellett folklórgyűjtő pályafutásával szép példát mutatott minden tanárnak. Bár volnának minél többen, akik követik ezt a példát” – így zárul Faragó Józsefnek a könyvhöz írt előszava. Egy mai pályakezdő tanárnak azonban már nehezebb dolga lenne, hiszen a csávási pedagógus olyan időszakban kezdett tanítani, mikor még hatalmas anyag állt rendelkezésére. A vidéki pedagógusnak ma már jóval kevesebb esélye lenne ilyen módon kiteljesíteni pályáját, hiszen az utóbbi évtizedekben gyökeresen megváltozott a falusi gyermekvilág is. A folklórkincs azonban még (vissza)tanítható, akár szülő, akár pedagógus vállalkozik rá.

ROSTÁS-PÉTER EMESE

„Van bennem félsz, még egy kicsit maradnék gyerek”

A sepsiszentgyörgyi Mikes Kelemen Főgimnázium végzős diákjait kérdeztük arról, milyen gondolatokkal búcsúznak az iskolától.

A 12. osztály elején még nem tudatosult teljesen bennünk, hogy mi vár ránk. Persze azért végigkísért a gondolat, hogy hamarosan véget ér az iskola, el kell válnunk egymástól. Sok mindenre készültünk, rengeteg minden történt velünk ebben az iskolai évben, a maturándusz, a tablókészítés,

a kártyaírás és -osztogatás, búcsúzkodás, éneklés, mindez sok időt elvett. Persze tanulni is kellett. Most, a tanév végén egyre nagyobb jelentőséget kap az érettségi, az, hogy összeszedjük azt a tudásanyagot, amit az elmúlt négy évben megtanultunk. Most erre kell leginkább összpontosítanunk.

Szabó Ágnes

Számomra kihívás és nagy kaland a következő időszak. Bármilyen közhelesen hangzik, mégiscsak most jött el az a pillanat, amikor meg kell állnunk a helyünket a „nagybetűs életben”. Be kell jutni egyetemre, el kell válni a szülőktől. Ugyanakkor hatalmas kaland, hiszen teljesen új életet

kezdünk, új barátokra teszünk szert, minden új lesz, ami lehet jó is és rossz is. Jelenleg az érettségi miatt idegeskedem leginkább, az elválás nem hat rám különösebben, nem vagyok érzélgős típus.

Bakos Tamás Sándor

Kolozsváron a biológia szakon szeretném folytatni a tanulmányaimat. Mindig nagyon szerettem a biológiát, volt időszak, amikor az orvosi vagy fogorvosi pálya vonzott, de rájöttem, hogy csak a pénz miatt nem választhatok hivatást, így a biológia mellett kötöttem ki.

Kőmíves István

Az utolsó évben, a 12. osztályban az volt a meghatározóan más, hogy a tanáraink is nagyobbaknak tekintettek, többször kellett döntenünk, határoznunk kellett fontos kérdésekben, felnőttként kellett néha viselkednünk, mert ezt várták el tőlünk. Sok mindent kellett megtennünk, amit korábban diákként, gyerekként nem. Mérföldkő volt ez a tanév, amikor felnőtté váltunk. Nehéz, érdekes és tartalmas volt. A társaság miatt bánom, de én már vártam a végét.

Tusa Timea Irén

Nem hiszem, hogy most az iskola után teljesen megváltozik az életem. A magyar szakon szeretnék tovább tanulni, majd dolgozni, a spanyol szakkal társítva. Nagyon vonz a kommunikáció és a média szak, jelentkeztem Budapestre, az ELTE-re. Szeretnék itthon, Kolozsváron maradni,

de hangulatember vagyok, így nem kizárt, hogy külföldre megyek. Sokáig csak itthon maradtam volna, de most már azon a ponton vagyok, hogy szeretném magam a nagyvilágban kipróbálni, tanulni, haladni tovább.

Korodi Beáta

Nagyon szerettem ezt az utolsó iskolai évet, úgy éreztem, hogy minden rólunk szólt, végzős diákokról. Nem kellett túl sokat tanulnunk az elmúlt évekhez képest. Az érettségi előtt azonban jobban belehúztunk. Szerettem iskolába járni, mindig szívesen jövök majd vissza. Kommunikáció szakra

készülök, remélem, hogy majd én is készítek interjút. Van bennem egy kevés félsz, még egy kicsit maradnék gyerek.

Kondra Tünde

Az első és legnehezebb megpróbáltatás az érettségi, utána a felvételik az egyetemre. Az is furcsa lesz, hogy el kell menni, új környezet, új város, új emberek várnak ránk. Minden érzés kavargog bennem, először félttem, most már megbarátkoztam a változás gondolatával. Az utolsó iskolai év

egy rózsaszín felhőben telt, rengeteg szervezkedéssel, készülődéssel.

Dubrisiu Timea Mirona

Számomra boldogságot jelentett az utolsó iskolai év. Nagyon gyorsan eltelt, mi voltunk a nagyok, mindenki felnézett ránk, csak pörögtek velünk az események, észre sem vettük már kicsengettek. Májusban még úgy voltunk vele, hogy ráérünk még készülni, belehúzni a tanulásba, és

most már nyakunkon az érettségi. Iasi-ba megyek jogra, románul tanulok majd, nagy kihívás, egy teljesen új kultúrával kell megismerkednem.

Tankó Emőke

SZÖVEG ÉS FOTÓK • BÍRÓ BLANKA

Bizonytalanság és dilemmák nyolcadik, tizenkettedik osztály küszöbén

Várakozó, ugyanakkor készülődő, felkészülő év előtt állok-állunk. Lányom tizenkettedik, fiam nyolcadik osztályba lép, így mondanom, illetve írnom sem kell, mit jelentenek ezek az – iskola különböző fokozataiban utolsó – évek, mitől lesz tehát az elkövetkező iskolai év számomra, de leginkább a gyermekeim számára döntő, sok értelemben. Ugyanis választani kell, majd dönteni: reál és humán osztály

- Nem könnyű helyzetek.
- Ám a döntést elsősorban nem is annyira a választási lehetőségek sokasága teszi nehezzé vagy bonyolulttá, hanem a bizonytalanságból fakadó tájékozatlanság.
- Szinte nem volt év az eddigi iskolai időszak alatt, hogy jó előre biztosan tudtuk volna, mi következik, mire számítsunk, mi lesz változatlan és mi újdonság az éppen soron következő iskolai évben.

(vagy akár egy harmadik profil) között nyolcadik végén; a sokszor sorsfordító tizenkettedikben pedig érvek és ellenérvek, érzelmek és hangulat, tudatosság és gyakorlatiasság között vergődve kell megfontolni az iskola utáni folytatást, a tulajdonképpeni pályaválasztást, ami felé valójában már nyolcadik osztálytól keressük az irányt. Nem könnyű helyzetek. Ám a döntést elsősorban nem is annyira a választási lehetőségek sokasága teszi nehezzé vagy bonyolulttá, hanem a bizonytalanságból fakadó tájékozatlanság. Szinte nem volt év az eddigi iskolai időszak alatt, hogy jó előre biztosan tudtuk volna, mi következik, mire számítsunk, mi lesz változatlan és mi újdonság az éppen soron következő iskolai évben. Míg valamikor át lehetett látni tizenkét évet, és eszerint lehetett előre tervezni, addig ma

lépésenként-évenként haladunk, és teljesen fölösleges azon gondolkodnia például a mai kilencedikesnek, hogy milyen lesz majd az érettségije, vagy hiába tervez előre egy hetedikes, amikor már az is bizonytalan, hány évig lesz középiskolás, és mikortól gimnazista. Örökösen felborított törvények között élünk mi is felforgatott iskolai éveket, és ennek az egyensúlytalanságnak nem annyira a kisebb, mint inkább a nagyobb osztályokban érezzük a hatását/nyomását. Akkor, amikor választani és dönteni kell, és amikor az oktatás folyamatos (ki)útkeresése az egyének jövőkép-kialakításának nehézségében bosszulja meg magát.

Talán a következetesség és kiszámíthatóság, no meg az állandóság hiányzott leginkább az oktatási szabályozás területén, ami miatt most, választás és döntés előtt a továbblépés körülményei érdekelnek, nevezetesen: a következő érettségi vizsgatantárgyai meg egyáltalán az időszaka és lezajlása, a képességfelmérések mikéntje és mikorja, választható szakok, tanított tárgyak és óraszámok – mind-mind olyan részletek, amelyeknek nem kellene kérdésesnek lenniük, szinte évente. Közel tizenkét (vagy duplán nyolc) év tapasztalata szerint minden lényeges dolog majd menet közben derül ki, vagy nem is fog tisztázódni, de mert mindenki végzi a feladatát, valamilyen formában minden megoldódik a végére. Ez nem is adhatna okot a szorongásra, mert mi hozzászoktunk már a feltételeességhez, örökösen változó körülményekhez. De kételkedem, hogy az állandóan megújulással – hasztalan – kínlódo tanügyi rendszer iskolákban, osztályokban, órákon érzett hiányosságai hasznára válna a diákoknak. Annyi lélektelen teljesítmény, örömtelen munkavégzés, annyi eltévesztett pálya és haszontalan újrakezdés, folyamatos próbálkozás különféle irányokba – vajon nem az iskolai évek alatt érzett bizonytalanságnak tudható be? Mert a rendszer bármilyen változásának, változtatásának

- A rendszer bármilyen változásának, változtatásának közvetlenül vagy közvetetten érintett elszenvedője a tanuló, a gyermek.
- A gyermekek pedig nagyon jó megfigyelők, rendkívüli kritikusok, ritka jó képességekkel tudnak összerakni elraktározott képkockákat, hogy aztán véleményt alkossanak, ítélkezzenek, és már kisdíákként eldöntsék magukban: mit fognak szeretni és mit utálni...

közvetlenül vagy közvetetten érintett elszenvedője a tanuló, a gyermek.

A gyermekek pedig nagyon jó megfigyelők, rendkívüli kritikusok, ritka jó képességekkel tudnak összerakni elraktározott képkockákat, hogy aztán véleményt alkossanak, ítélkezzenek, és már kisdíákként eldöntsék magukban: mit fognak szeretni és mit utálni, mit fogadnak majd el és mit utasítanak vissza, mihez közelednek és mitől távolódnak el végképp. A gyermek, a diák megérzi, amikor a tanár téved, érdekből megkülönböztet, érdemtelenül előnyben részesít, vagy ok nélkül mellőz, lekezel, semmibe vesz.

Talán azt felejtjük el legkönnyebben, hogy időnként, vagy amikor szükséges, legyünk képesek gyerekként gondolkodni és érezni. Most nyár van és vakáció, és ki tudja, milyen szabályok irányítják majd választási és döntési lehetőségeinket. Éppen ezért legjobb örvendeni a vakációnak úgy, mint a gyermekek – gondtalanul és önfeledten, hogy gondjaink és nyomasztó felelősségtudatunk ne ragadjon át gyermekeinkre.

ÚJVÁRI ILDIKÓ

Ballagás hagymával

Menedzserzakó, a jobb kézben egy köteg újhagyma, baloldalt egy meghatódott franciatanárnő. Mindez nem egy abszurd darab nyitó jelenete, hanem ballagás valamikor a kilencvenes évek közepén egy alföldi város neves gimnáziumában.

A jelenethez ezért hangeffektusként hozzá tartozik a Gaudeamus igitur kezdetű, ilyenkor kötelezően előadandó diáknóta kissé fals hangú változata, valamint néhány elérékenyülésre hajlamos osztálytársnő ütemes szípgósza.

Mert hát egy gimnáziumi búcsú forгатókönyve időtlen idők óta ez: utolsó héten Gaudeamus-énekzés órák előtt az ódon iskolaépület folyosóin, párás tekintetű, vagy – átszellemülésre és tekintélytiszteletre kevésbé hajlamos diákok esetében – az állatkerti gorillaketrec előtt álló látogató kaján arc kifejezésével vizslató alsó tagozatosok sorfala közepette. Majd pedig a számos főpróba után az igazi nagy megméretetés, maga a ballagás, amikor az alsó tagozatosokat fölváltja a rokonság, amelynek jóvoltából a város virágüzletei ezekben a napokban éves forgalmuk mintegy egyharmadát bonyolítják. A forгатókönyvnek része, hogy kedvenc diákjai kart karba öltve vonulnak a sor elején az osztályfőnökkel (ő a történet elején felbukkant meghatódott franciatanárnő), valamint az is, hogy a végzősök az udvaron osztályonként felsorakozva végighallgassák a búcsúztató beszédet előjárói minőségében immár sokadszor előadó, ezért rutinosan meghatódott igazgató, valamint a helyi notabilitások pátoszteli szónoklatát.

Persze vannak olyan elemek is, amelyek korról korra változnak.

Például a menedzser színű öltöny és a hagyma egyetlen klasszikus ballagási útmutatóban sem szerepel nélkülözhetetlen kellékként. Előbbi a kor terméke: a kilencvenes években valamilyen rejtélyes oknál fogva divatba jöttek az élénk színvilágú zakók, amelyeket a városi folklór – leggyakoribb viselőik alapján – menedzserzakónak keresztelt el. Egy mályvaszínű zakó józan ésszel persze tulajdonképpen vállalhatatlan, ám egy ballagó fiatalember a legritkábban foglalkozik azzal, milyen színű öltözetben kell mindezt megtennie – többnyire nem

Grafika • CSIKI CSABA

• „Menedzserzakó, a jobb kézben egy köteg újhagyma, baloldalt egy meghatódott franciatanárnő.”

az öltözködés a legkomolyabb problémája úgy 18 éves kor magasságában.

A hagyma sem szokott ott díszlegelni minden maturandus markában, hacsak nem rendelkezik egy művészelkülettel megvert, vele azonos korú, épp lázadó korszakát élő cimborával, akiben történetesen túlbuzog egy tekintélyes adagnyi – és az ebben az életkorban még trendinek és pozitív-nak hitt – nonkonformizmus, ami arra sarkallja, hogy polgárt pukkasszon, ezen készítetésnek pedig oly módon tesz eleget, hogy virág helyett egy köteg hagymát ajándékozik osztályfőnök-nőjével karon fogva közlekedő barátjának. A frenetikus siker garantált.

Amúgy persze épp az ilyen élmények azok, amelyek miatt az emberben meggyökerezik a meggyőződés, hogy kizárólag az ő ballagása lehetett a legvilággraszolóbb és legeredetibb.

Hiszen amúgy minden egy jó száz évvel ezelőtt megírt forгатókönyv történe, és semmi sem emelné ki a felnőttkorba lépő diákok ezernyi elődje közül, akik előtte ugyanazon iskola folyosóit rótták.

De az mégsem mindenkivel történik meg, hogy maga a latintanár, aki civil foglalkozását tekintve katolikus pap, kíséri meg a végzős gimnazisták fejébe verni az eredetileg középkori diákorgiák himnuszaként alkalmazott Gaudeamus-dalt, amelynek értelmében most kell a boldogságot hajszolni, hiszen a rövid ifjú állapotot követi a macerás öregkor, amely után aztán jól a föld alá kerülünk. Ebben a korban a 18 éves ifjuncoknak nem kell kétszer mondani, hogy adják meg a hedonénak, ami a hedonét megilleti – főleg, ha minderre egy kiérdemesült atya buzdítja őket.

Na és persze azt az élményt is nehéz elfelejteni, amikor az osztály délutánonként falkába verődve a kedveltebb tanárok ablaka alá járult, és romantikus szerenád keretében előadta az ilyenkor szokásos LGT-, Bojtorján- és egyéb halhatatlan slágereket, amelyeknek tizenkettedszeri meghallgatása egy tücsökzenés június eleji estén minden bizonytalansággal legalább annyira maradandó élményt jelent egy tanerőnek, mint a társasházban lakó szomszédainak. Persze a leginkább maradandó élmény mégis a diáké, hiszen elegendi nemigen fordulhatott elő, hogy alkohol tartalmú itallal koccintson az eddig tartózkodó tisztelettel övezett tanárral.

Aztán persze a szerenádok után óhatatlanul jön a ballagás, adott esetben a szokványos külsőségek között, ha azonban az ember a szerencsés kiválasztottak közé tartozik, akkor egyik kézben a köteg hagymával, a másikban a meghatódott tanerővel. Meg a felnőttkor, amitől mindez az abszurd részletekkel együtt az egyik legszebb élménnyé válik. És miközben eszünkbe jut, természetesen nem a megilletődöttségtől párásodik be néha a szemünk. Csak a hagyma miatt.

BALOGH LEVENTE

Jobban teljesítenek az iskolát időben kezdő gyermekek

Gyengébben teljesítenek a tanulásban azok a gyermekek, akiket „hadd érjen még” jelszóval a szülők visszatartanak az iskolakezdéstől – derül ki egy belga oktatási felmérésből.

A *La Libre Belgique* című lapban ismertetett felmérés nyomán a helyi oktatási tárca – lényegében szembe-menve több más európai ország felfogásával – azt a következtetést vonta le, hogy tudományosan megalapozott, nagyon nyomós indok nélkül nem érdemes bátorítani az iskolakezdés halogatását, mert az nem segít a gyermeknek.

Belgiumban kötelező általános iskolába íratni a gyermeket legkésőbb abban az évben, amikor betölti a hatéves kort, és az iskolakezdés már ötévesen is lehetséges. Ennek ellenére minden huszadik gyermek csak később kerül az iskolapadba, mert – főleg szülői kérésre – megismétli az óvoda valamelyik évfolyamát. A felmérés szerint kétszer nagyobb a fiúk aránya a lányokénál a visszatartottak között, az ötévesen iskolába kerülők 60 százaléka pedig lány. A kutatás arra világított rá, hogy a hétévesen iskolát kezdők a várakozásokkal ellentétben nem veszik könnyebben az oktatás akadályait, sőt gyengébb eredményeket produkálnak, mint az előírt korban elsőssé válók. Oktatók és oktatási szakemberek szerint ezért nincs értelme bátorítani azokat a törekvéseket, hogy a nehezebben érő (vagy inkább ilyennek tűnő) gyermekeket automatikusan tartásuk vissza egy évvel. Ez azonban nem jelenti azt sem, hogy automatikusan ellenezni kell az ilyen elképzeléseket. A szakemberek szerint minden esetet külön-külön kell megvizsgálni, felállítva az érintett gyermek minél teljesebb tudományos mérlegét alkalmassági, pszichológiai, neurológiai és egyéb tényezőket figyelembe véve.

Megbukott a vizsgázók négyötöde – a tanárok közül

Megbukott a középiskolai vizsgákon a tanárok több mint négyötöde Thaiföldön saját tantárgyából, nevezetesen matematikából, biológiából és számítástechnikából.

A leggonoszabb mumus a számítástechnika volt: azon 88 százalék bukott. A matematikatanárok sem

lehetnek büszkéek magukra: 84 százalékuk írt elégtelent. Biológiából ennél is rosszabb eredmény született: a tantárgyat okítók 86 százaléka kapott egyest. A fizikatanárok kicsit jobbak, nekik csak 71 százalékuk bukott. A 37 500 thaiföldi középiskola igazgatóinak is kellett vizsgázniuk, ők angolból bizonyíthattak. 95 százalékuknak nem sikerült.

Visszatért hét év után a Hajabusza japán űrszonda

Hét évi odüsszeia után június közepén Ausztráliában landolt a Hajabusza japán űrszonda hőálló kapszulája, benne vélhetően olyan mintákkal, amelyeket egy aszteroidán gyűjtött. A Holdat nem számítva ez az első alkalom, hogy expedíció révén más égitestről származó minták érkezhettek a Földre. A becsapódó kapszula csillagszórószerű fénycsóvát húzott maga mögött az égen, a landolás menetrend szerint történt – mondta egy ausztrál védelmi illetékes. „A kapszula rádiójelét aktiválták” – jelentette be a tudományos ügyeket felügyelő ausztrál minisztérium szóvivője. A szerkezet a Woomera-sivatag vidékén, Adelaide városától mintegy 500 kilométerre északra ért földet, az ausztrál hadsereg korábbi tájékoztatása szerint az ott élő őslakosok segítségével kutatják fel pontos helyét. Az őslakosok idősei az elsők között lesznek, akik találkoznak a kapszulával, hogy megállapítsák, a becsapódás nem okozott-e károkat a számukra szent helyekben. A hírek szerint egy 40 fős japán szakembergárda áll készenlétben arra, hogy kinyissák a kapszulát. A JAXA japán űrkutatási hivatal szerkeze 2003 májusában indult útnak az Földtől 300 millió kilométerre lévő Itokava nevű aszteroida felé. Két év után, 2005-ben landolt az égitesten, ahol mintákat kellett gyűjtenie. Hét évig tartó útja során a Hajabusza – amely magyarul azt jelenti: sólyom – mintegy 6 milliárd kilométert tett meg. Mivel a tudósok elgondolása szerint a szabálytalan formájú, kisebb – leghosszabb pontján is csak 500 méteres – aszteroida megőrizte eredeti tulajdonságait, bízni lehet abban, hogy a minták ismeretekkel szolgálnak majd a Naprendszer keletkezéséről. A Hajabusza küldetését kezdettől fogva technikai bajok – egyebek közt motorproblémák, töltőelem-gondok

és anyaggyűjtési nehézségek – hátráltatták, az Itokaván pedig olyan csekély a vonzás, hogy a tudósoknak gyakran kellett improvizálniuk.

Kilencéves kor alatt az iskolákban nem szabadna számítógépet használni

Kilencéves kor alatt az iskolákban nem szabadna számítógépet használni, mert a technológia túlzott alkalmazása tönkreteszi a gyermekek összpontosítási képességeit – állítják neves brit kutatók. „A technológia túlságosan korai és túlzott használata ártalmas a gyermekekre, mert még nem alakult ki teljesen az idegrendszerük” – hangoztatta Aric Sigman pszichológus, szakíró. Aláássa a kisgyermekek kognitív képességeinek fejlesztését a Nagy-Britanniában 2008-ban elindított „pelenkatanterv”, amely előírta, hogy 22 hónapos kortól fokozatosan vezessék be a számítógép-használatot a kisgyermekek számára – magyarázta Sigman. Gyermeknevelési szakembereknek rendezett konferencián a pszichológus hangsúlyozta, hogy a gyermekek tanulási folyamataihoz háromdimenziós valódi világra van szükség.

„Bizonyított, hogy a számítástechnikai és audiovizuális eszközök túlságosan korai használatával éppen azokat a képességeket csorbítják, amelyeket a fejleszteni kívánnak. Ilyen például a hosszú távú koncentrációs képesség” – hangsúlyozta Sigman. A problémát a több feladatra való egyidejű összpontosítás és az egy feladatra való hosszantartó koncentráció konfliktusa okozza, mert ezeket a képességeket nem lehet és nem is szabadna egyszerre fejleszteni. A kisgyermekek 1-5 éves kor közötti informatikai és audiovizuális nevelését meghatározó oktatási előírás számtalan tanulmányi célt nevez meg, például 22 és 40 hónapos kor között a gyermekeknek olyan egyszerű informatikai feladatokat kell megoldaniuk, mint a televízió távvezérlőjének használata, illetve az eger és a billentyűzet kezelése a korcsoportnak megfelelő szoftverek használatakor. Az alsótagozatos osztályokban legkevesebb heti egy számítástechnikai foglalkozás van, miközben az informatikai eszközök más területeken is egyre meghatározóbb szerepet játszanak.

• Pályáz(z)atok •

A NYILAS MISI TEHETSÉGTÁMOGATÓ EGYESÜLET 2010–2011-ES PÁLYÁZATI KIÍRÁSA

Pályáztató: Csík Terület Ifjúsági Tanácsa (CSTIT)

Kik pályázhatnak?

Pályázhatnak olyan szülők/gyámok, akiknek igazolhatóan kiváló képességű gyermeke a 2009–2010-es iskolai évben magyar nyelven tanult 7, 8, 9. vagy 10. osztályban, és/vagy ilyen magyar tannyelvű osztályba fog iratkozni a következő tanévtől, és akik teljesítik az alábbi feltételeket:

1. Falusi vagy szórványkörnyezetben élnek. Rendkívül tehetséges és ugyanakkor halmozottan hátrányos helyzetű tanuló szülei/gyámjai a lakóhelyi környezettől függetlenül is pályázhatnak.
2. A család anyagi helyzete nem teszi lehetővé a gyermek továbbtanulását; az egy főre eső reális jövedelem nem haladja meg a nettó 400 RON-t.
3. A szülő vállalja, hogy támogatás esetén legalább érettségiig tőle telhetően biztosítja gyermeke továbbtanulását magyar nyelven.
4. Csak olyan tanulók szülei pályázhatnak, akiknek gyermeke legalább 8,50-es átlánost ért el az előző tanévben. Kérjük, ne pályázzanak olyanok, akik rendezett, jó körülmények között élnek, mert ezzel visszaélnék a támogatók szándékával, és az igazán rászorulókat foszthatják meg a támogatástól.

Kérjük, ne pályázzanak olyanok, akik rendezett, jó körülmények között élnek, mert ezzel visszaélnék a támogatók szándékával, és az igazán rászorulókat foszthatják meg a támogatástól. Ne pályázzanak vállalkozók, sem olyanok, akik iparosként vagy mezőgazdasági jövedelemből biztosítani tudják családjuk megélhetését.

A pályázat leírása

Az elmúlt évtizedben jelentős mértékben csökkent a középiskolában továbbtanuló falusi gyermekek száma, a kedvezőtlen környezetben élő és anyagi gondokkal küszködő családok gyermekei hovatovább kiszorulnak az oktatásból, esély és támogatás híján tehetségek kalódnak el nagy számban. A jelképesen *Fogadj örökbe* címet viselő, a világ magyarságához intézett felhívás támogatókat keresett és talált tehetséges erdélyi magyar falusi gyermekek oktatási támogatására. Amennyiben a támogatók részéről a program számára felajánlott adomány folyamatossága lehetővé teszi, egy gyermek havonta maximum 9000 forintnyi támogatást kaphat,

rendszerint két magánszemélytől, akik személyesen is figyelemmel követhetik majd a támogatott tanuló előmenetelét. A cél az, hogy a legtehetségesebbek ilyen hátrányos helyzetből is eljuthassanak középiskolába, majd egyetemre. Ezért a pályázati úton elérhető támogatás 8., 9., 10. vagy 11. osztályban kezdődik, és amennyiben a támogatás feltételei adottak, érettségiig tart. A pályázatot a kolozsvári székhelyű Nyilas Misi Tehetségtámogató Egyesület hirdeti meg. A nyertes pályázókat az Egyesület levélben értesíti. Az ösztöndíj folyósítása a szerződéskötés után, szeptember hónaptól kezdődik, és egy évre szól. Az Egyesület törekszik folyamatosan biztosítani a havi 9000 Ft támogatást, de a személyhez kötött támogatási rendszer bizonytalanságai miatt az évi ösztöndíj teljes összegéért (9000 Ft.x12 hónap) nem tud garanciát vállalni.

A pályázat benyújtásának módja:

A pályázat kizárólag a 2010–2011-es támogatási évre szóló pályázati adatlapon nyújtható be, amelyhez mellékelni kell az adatlap végén tizenkét pontban felsorolt dokumentumokat!

A pályázati csomag letölthető a www.nyilasmisi.ro honlapról, kérhető e-mailen: nyilas_misi@yahoo.com címen, illetve megtalálható az Egyesület irodájában.

A pályázatot a Nyilas Misi Tehetségtámogató Egyesület címére, postai úton vagy személyesen lehet benyújtani. Az Egyesület székhelyének címe:

Asociatia de Protejare a Celor Talentati „Nyilas Misi”
400604 Cluj-Napoca, B-dul 21 Decembrie 1989 nr. 116, jud. Cluj

A hiányos pályázatokat és a pontatlanul kitöltött adatlapokat az ösztöndíjbizottság nem veszi figyelembe!

A további érdeklődés lehetőségei:

Ügyfélfogadás: munkanapokon 10 és 16 óra között.

Telefon: 0264-531153, Fax: 0264-591582

E-mail: nyilas_misi@yahoo.com

Határidő:

A pályázatok beérkezési határideje 2010. július 31., du. 4 óra. Beérkezési határidőn azt értjük, hogy a jelzett időpontig a pályázatnak be kell érkeznie az Egyesület irodájába.

FELVÉTELI 2010

beiratkozási információk: kv.sapientia.ro

SAPIENTIA

ERDÉLYI MAGYAR
TUDOMÁNYEGYETEM

Természettudományi és
Művészeti Kar – Kolozsvár

filmművészet, fotóművészet, média

KÖRNYEZETTUDOMÁNY JOG nemzetközi kapcsolatok és európai tanulmányok

Kedves pedagógusok, jövődöbeli szerzők!

A Communitas Alapítvány által kiadott *Magyar Közoktatás* együtt szerkesztjük az olvasókkal, sok figyelemfelkeltő, gondolatébresztő írást kapunk pedagógusoktól, szülőktől egyaránt. Továbbra is helyet szeretnénk adni a lap hasábjain a pedagógusok, oktatási szakemberek, szülők és diákok konstruktív véleményének, az oktatást érintő problémák felvázolásának és természetesen a megoldáskeresésnek.

Kérjük, írjanak véleményanyagot a következő témákban:
Tantárgyam és diákjaim — sikerélmények és buktatók az oktatásban,
Az információátadástól a kreativitásra nevelésig.
Várjuk írásait az mko@communitas.ro e-mailcímrre.
Eredményes munkát és kitartást kívánunk!

A Magyar Közoktatás szerkesztősége

Kiskereskedelmi ár (50 példány alatt): 3,5 lej/szám
Nagykereskedelmi ár (50 példány fölött): 3 lej/szám

Megrendeléseiket az mko@communitas.ro e-mailcímen, a 0264-44-14-01-es telefonszámon vagy postán fogadjuk.

Címünk: Redacția Magyar Közoktatás, Fundația Communitas, Str. Republicii, nr. 60., 400489 Cluj-Napoca, Jud. Cluj.
Nr. cont.: RO61RNCB0106026613610006 deschis la Banca Comercială Română Cluj-Napoca
Adóazonosító (Cod fiscal): 10411135

A havilapot postai úton vagy a megyei tanfelügyelőségeken keresztül juttatjuk el Önhöz. A lap ellenértékét postai utalvánnyal vagy banki átutalással kérjük az alábbi bankszámlaszámra utalni. A megrendelés bármelyik formája (szelvény, telefon, e-mail) csak az átutalási bizonylat számával együtt érvényes. (Az átutalási bizonylaton szerepeljen a megrendelő neve és a kifizetés jogcíme.)

Kiadja a Communitas Alapítvány • Főszerkesztő: Kiss Judit
Kiadói titkár és műszaki szerkesztő: Fülöp Zoltán • Tipográfia: Könczey Elemér
Olvasószerkesztés és korrektúra: Demeter Zsuzsa
Felelős kiadó: Lakatos András
Telefon: 0040-264-44-14-01
e-mail: mko@communitas.ro
Redacția Magyar Közoktatás, Fundația Communitas, Str. Republicii, nr. 60. 400489
Cluj-Napoca, Jud. Cluj

A 2010. évi 5. és 6–7. lapszám megjelenését az Eurotrans Alapítvány támogatta. www.eurotrans.org.ro

4

Óvoda

Kaland vagy feladat a román nyelv tanulása?

– Cserei Izabellának, a kézdivásárhelyi 5-ös számú óvoda óvónőjének írása

6

Tanárszemmel

Érdem-e az érdemjegy, osztályoz-e az osztályzat?

– Molnár Juditnak, a nagyváradi Mihai Eminescu Főgimnázium tanárának írása

8

Láthatár

Generációs találkozó – diák- és pedagógusöröm

– Márton Gabriellának, a szilágysomlyói Báthory István Magyar Tannyelvű Általános Iskola tanítónőjének írása

10

Láthatár

Az osztályfőnöki jellemzés a pályázatok elbírálásának fontos támpontja

– Keresztes-Szöke Erzsébet írása

16

Térkép

Édesen keserű vagy keserűen édes? – a Félsgizetlakó fiatalok drogfogyasztása

– a Babeş–Bolyai Tudományegyetem Szociológia és Szociális Munka Karának felmérése

19

Lapozó

A folklór kincs még (vissza) tanítható

– Rostás-Péter Emese írása

21

Szülői szemmel

Bizonytalanság és dilemmák nyolcadik, tizenkettedik osztály küszöbén

– Újvári Ildikó írása

1

Ballagás

Útravaló maturandusoknak – Lakatos Andrásnak, az RMDSZ Oktatási Főosztálya alelnökének, iskolaigazgatónak írása

7

Óvoda

Tudatos környezetismereti nevelés az óvodában

– Bódi Angélnak, a margittai 4-es számú óvoda óvónőjének írása

18

Iskola és kultúra

A magyar nyelv napjai Székelyudvarhelyen – Komoróczy György írása

5

Szünidő

A nagyvakáció dicsérete – kolozsvári gyermekek rajzai, versei

14

Portré

Idegennyelv-tanítás Zilahtól Dél-Karolináig – Zay Éva beszélgetése Katona Kleopátra Krisztina zilahi angoltanárral

22

Magánterület

Ballagás hagyomával – Balogh Levente írása, Csiki Csaba grafikája